

Utredning av AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB

INNEHÅLL**SID**

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Inledning.....	5
2.1 Utredningens avgränsning och genomförande	5
2.2 Alternativ att utreda.....	6
2.3 Rättsliga förutsättningar att utreda	6
2.4 Definitioner och ordlista.....	7
2.5 Beskrivning av processen	10
3. Bakgrund	11
3.1 Från LäNet Västerbotten Data och Tele AB till AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB av idag	11
3.2 Beskrivning av AC-Netbolagen idag.....	15
3.2.1 Verksamheten AC-Net Internservice (ACI nedan).....	15
3.2.2 Verksamheten AC-Net Externservice (ACE nedan)	16
3.2.3 Gemensamma behov reglerat med avtal mellan bolagen i nyttjande av regionalnät.....	17
4. Möjligheter med AC -Net – ägarnas motiv för ägande	18
4.1 Region Västerbottens motiv till ägande i AC-Netbolagen.....	18
4.2 Skellefteå Krafts motiv till ägande i AC-Netbolagen	22
4.3 Umeå Energi Umenets motiv till ägande i AC-Netbolagen.	23
4.4 Företagarna Västerbotten Service ABs motiv till ägande i AC-Net Externservice AB	23
5. Omvärld	24
5.1 Regionala nät i Sverige – jämförelse	24
5.2 Pågående ärenden och utredningar av betydelse	27
5.3 Nationella, regionala och kommunala strategier och agendor av betydelse	29
5.3.1 För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi.....	29
5.3.2 Regional digital agenda för Västerbottens län 2014-2020.....	30
5.3.3 Kommunala bredbandsstrategier.....	31
5.3.4 Trender inom bredbandsbranschen.....	31
6. Redovisning av alternativ	33
6.1. Två bolag	33
6.1 A. Två bolag – oförändrad ägarstruktur respektive förändrad ägarstruktur	33
6.1 B. Två bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till	33
ägarandel (i ett eller båda bolagen)	33

6.1 C. Två bolag – förändrat uppdragsförhållande.....	34
6.2. Ett bolag.....	34
6.2 A. Ett bolag – oförändrad ägarstruktur i termer av delägare, där samtliga nuvarande ägare kvarstår som ägare	34
6.2 B. Ett bolag – förändrad ägarstruktur	34
6.2 C. Ett bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel.....	34
6.3. Framtida behov och påverkan på bolagsstruktur	35
6.4 Klargörande av förutsättningar utifrån juridiska frågeställningar.....	36
7. Förslag till fortsatt process	43
8. Bilagor.....	44
Bilaga 1. Direktiv för utredningens genomförande, fastställt vid ägarsamråd	44
Bilaga 2.Schematisk översikt över alternativ.....	44
Bilaga 3. Redogörelse för dubbla kostnader i AC-Netbolagen	44
Bilaga 4. Kommunala bredbandsstrategier - sammanfattning	44
Bilaga 5. Aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv AC-Net Externservice AB	44
Bilaga 6. Aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv AC-Net Internservice AB	44
9. Referenser	44

1. Sammanfattning

Det regionala nätet i Västerbotten är ett fiberbaserat bredbandsnät som knyter ihop länets kommunhuvudorter till ett sammanhållet regionalt nät.

Västerbotten har under en lång tid betraktats som en föregångare vad gäller bredbandsutbyggnad. Till stor del har länets kommuner och landstings bildande av LäNet Västerbotten Data och Tele AB 1997 varit grunden för denna utveckling. Över tid har både verksamheten och dess förutsättningar förändrats, likaså hur verksamheten organiserats. Idag bedrivs verksamhet i två bolag, AC-Net Internservice AB samt AC-Net Externservice AB.

I samband med att ett ägarsamråd under våren 2021 behandlade behov av översyn av ägardirektiv, så identifierades även ett behov av att utreda det framtida behovet av två AC-Netbolag och om det finns ett mer ändamålsenligt sätt att organisera verksamheterna. En arbetsgrupp tillsattes för att ta fram förslag till utredningsdirektiv för det fortsatta arbetet. Efter att ha tagit ställning till utredningsdirektiv, uppdrog ägarna därefter till arbetsgrupp att utreda AC-Net bolagens framtida organisering. Inledningsvis redovisas utredningens avgränsning och genomförande, direktiven för utredningen återfinns även som bilaga.

Definitioner och ordlista följer, för att möjliggöra förståelse av de juridiska och tekniska begrepp som återfinns i texten. Utöver detta finns även processen för utredningens genomförande beskriven.

Därefter följer en bakgrundsbeskrivning av verksamhetens utveckling över tid, från LäNet Västerbotten Data och Tele AB till AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB av idag. För att förstå verksamhetens betydelse i framtiden behövs en förståelse av utvecklingen över tid.

En beskrivning av hur AC-Net Internservice AB och AC-Net Externservice AB fungerar idag, följs av en redogörelse av möjligheter för AC-Net och ägarnas motiv för ägande.

I avsnitt Omvärld presenteras några exempel på hur man i andra regioner valt att organisera sig kring regionalt nät. I avsnittet belyses även pågående ärenden och utredningar av betydelse för området. Nationella, regionala och även kommunala strategier och agendor av betydelse nämns, likaså trender inom bredbandsbranschen. I bilaga finns även en övergripande sammanfattning av kommunala bredbandsstrategier.

Därefter presenteras de alternativ som ställts upp för utredningen. I bilaga schematisk översikt alternativ, förtydligas aspekter att beakta och möjliga åtgärder att överväga i relation till dessa alternativ.

Ett resonemang har även förts inom ramen för denna utredning om framtida behov och betydelse för bolagsstruktur. För att nå samsyn krävs en bred dialog som involverar AC-Netbolaget/-en, dess ägare samt länets kommuner. Det har inom ramen för denna utredning inte varit möjligt att utreda sådana förutsättningar, men oaktat AC-Netbolagens framtida organisering är AC-Nets framtida roll en viktig framtidsfråga att belysa. AC-Netbolagens framtida organisering bör möjliggöra för en sådan utveckling.

Med stöd av Hellströms advokatbyrå har juridiska frågeställningar av betydelse för AC-Netbolagens förutsättningar och verksamhet utretts. En övergripande redogörelse lämnas.

Avslutningsvis presenteras förslag till fortsatt process.

2. Inledning

Det regionala nätet i Västerbotten är ett fiberbaserat bredbandsnät som knyter ihop länets kommunhuvudorter. AC-Net Internservice AB har till uppgift att tillhandahålla ett regionalt bredbandsnät inom Västerbottens län för sina ägare, och medverkar till att driva på utvecklingen inom IT samt data- och telefoniområdet. AC-Net Externservice AB har i uppdrag att verka för tillgång till ett regionalt bredbandsnät för kunder på den öppna marknaden genom att erbjuda elektroniska kommunikationstjänster till externa parter.

Det regionala nätet i Västerbotten har en förhållandevis lång historia. 1997 bildades LäNet Västerbotten Data och Tele AB för att tillhandahålla och driva det regionala nätet, då på uppdrag av länets kommuner och landsting. Över tid har bolagets verksamhet och förutsättningarna för verksamheten förändrats, och även formerna för hur verksamheten organiserats. I samband med förberedelser inför en ny upphandling 2012 då det gällande avtalet avseende regionalt nät behövde ses över, utreddes konsekvenser som ett övertagande av en extern operatör kunde medföra och möjligheterna att ge bolaget som då benämndes AC-Net en direkttilldelning. Ökade kostnader för kommunerna, och negativ påverkan på möjligheten att tillhandahålla ett neutralt och öppet nät, och försämrade konkurrens var några potentiella konsekvenser som lyftes. Utredningen resulterade i att beslut fattades om att organisera verksamheten i två bolag, AC-Net Internservice AB och AC-Net Externservice AB.

I samband med regionbildningen förändrades förutsättningarna för bolagens verksamhet och ägarbilden på nytt. Regionförbundet Västerbottens län såsom respektive bolags majoritetsägare, som bestått av länets femton kommuner och Västerbottens läns landsting, likviderades och regionförbundets ägande överlämnades till den nya regionkommunen Region Västerbotten. Ägandet förändrades även i den meningen att hembud påkallades, vilket ledde till att ägarandelar förändrades i respektive bolag. Nya aktieägaravtal, bolagsordningar samt ägardirektiv beslutades.

I samband med att ägarsamråd behandlade behov av översyn av ägardirektiv våren 2021, identifierades även ett behov av att utreda det framtida behovet av två AC-Netbolag – finns det ett mer ändamålsenligt sätt att organisera verksamheterna? Utveckling av praxis sedan AC-Net delades från ett bolag till två bolag, innebär nackdelar såsom bristande upphandlingsrättsliga förutsättningar, och en ägarstruktur som medför organisatoriska och administrativa merkostnader. Så som bolagen är utformade idag finns en potentiell risk att bolagen vid en genomlysning skulle vara att betrakta som en verksamhet.

2.1 Utredningens avgränsning och genomförande

Utredningsdirektiv har fastställts vid ägarsamråd den 4 november 2021. Se bilaga 1.

Huvudfrågan att besvara är om bolagens verksamheter lämpligast organiseras i ett eller två bolag utifrån ägarnas avsikt med bolagens verksamheter. Vilka förutsättningar behöver i så fall göras gällande i respektive alternativ?

Konsekvensbeskrivning ska göras för respektive alternativ där ekonomiska konsekvenser, ”organisatoriska” konsekvenser för bolagen/t, samt övriga konsekvenser belyses.

Vidare ska utredningen klargöra

- Vad vill respektive ägare med sitt ägande av AC-Net?
- Vilka möjligheter finns med AC-Net?
- Påverkas bolagets/bolagens verksamheter av

- Ägarnas (Skellefteå Kraft/Umeå Energi Umenet AB/Region Västerbotten/Företagarna Västerbottens) möjligheter att köpa av AC-Netbolagen
- AC-Netbolagens möjligheter att köpa av Region Västerbotten och länets kommuner
- Primärkommunernas möjligheter att köpa av AC-Netbolagen

Bör den framtida organiseringen av bolagens verksamheter möjliggöra för formellt inflytande från länets primärkommuner?

Avslutningsvis omfattar utredningsdirektiven även att en omvärldsbevakning genomförs, som beskriver hur man valt att organisera regionnät på andra håll i landet.

2.2 Alternativ att utreda

1. A. Två bolag – oförändrad ägarstruktur respektive förändrad ägarstruktur
- B. Två bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel (i ett eller båda bolagen)
- C. Två bolag – förändrat uppdragsförhållande

2. A. Ett bolag – oförändrad ägarstruktur i termer av delägare, där samtliga nuvarande ägare kvarstår som ägare
- B. Ett bolag – förändrad ägarstruktur
- C. Ett bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel
3. Finns andra alternativ?

2.3 Rättsliga förutsättningar att utreda

Med utgångspunkt i ovan listade alternativ:

- I vilken utsträckning är Teckalundantaget tillämpligt i respektive alternativ? Kan åtgärder vidtas som möjliggör tillämpning av Teckalundantaget?
- Vilka konsekvenser har Sysav-domen (KamR Sthlm 4167-16) på beslut om organisering av bolagens verksamhet? Finns senare rättspraxis som tydliggör aktuellt rättsläge?
- Påverkas möjligheten att tillämpa teleundantaget i de olika alternativen?
- Vilka eventuella förutsättningar finns för Hamburgundantaget?
- Vilka kommunalrättsliga och aktiebolagsrättsliga aspekter kan göras gällande för respektive alternativ?
- Vilka risker/konsekvenser är förknippade med respektive alternativ?
- Skatterättsliga konsekvenser förknippade med alternativ enl 2 ovan.
- Redogör för eventuell påverkan utifrån Lag om elektronisk kommunikation
- Finns andra alternativ eller rättsliga förutsättningar att beakta?

Under utredningens genomförande, har ytterligare kompletterande frågeställningar identifierats.

Förändringar i upphandlingslagstiftning med ändrade tröskelvärden, föranledde att utredningen utvidgades för att identifiera om dessa förändringar skulle medföra ändrade förutsättningar för förutsättningar att organisera verksamheterna.

Möjligheten att teckna överenskommelse om samverkan och eventuell tjänstekoncession har även lett till kompletterande frågeställningar då det identifierats kunna ha konsekvenser för organisationslösning.

2.4 Definitioner och ordlista

Juridiska begrepp

Upphandlande myndighet m.m.

I lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) definieras "upphandlande myndighet" som statliga och kommunala myndigheter (inkl. regioner). Juridiska personer (t.ex. aktiebolag) som styrs av en upphandlande myndighet jämställs i lagen med upphandlande myndigheter.

Nedan omnämns endast lagrum i LOU, men samma undantag förekommer i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner.

Intern upphandling (Teckal-undantagen)

Undantagen från LOU kallas även "in-house-undantagen." De liknar situationen att avtala med "sig själv", vilket inte kräver upphandling. Undantagen gäller när den upphandlande organisationen kontrollerar den part som den ingår avtal med ("kontrollkriteriet") och avtalsparten dessutom bedriver huvuddelen, vanligen minst 80 procent av omsättningen, av sin verksamhet tillsammans med den upphandlande organisationen ("verksamhetskriteriet"). Reglerna omfattar även situationer när den kontrollerade organisationen köper av sin "ägare" (s.k. omvänd intern upphandling) samt avtal mellan två systerbolag. Undantagen kan inte tillämpas om det finns ett direkt privat ägande av leverantören. När kontrollen utövas av flera myndigheter tillsammans är det endast "ägarna köper av bolaget" som är möjligt.

Undantagen framgår av 3 kap. 11-16 §§ LOU.

LOU gäller inte om köparen rättsligt kontrollerar leverantören och leverantören utför minst 80 % av omsättningen tillsammans med köparen. Det får inte heller finnas något privat ägarintresse i leverantören. Undantagen framgår av 3 kap. 11-16 §§ LOU som beskriver fyra varianter.

Hamburg-undantaget

Om upphandlande organisationer tillhandahåller offentliga tjänster med samma mål får de ingå samarbetsavtal utan upphandling. Privata aktörer kan inte vara parter i avtalet.

Samarbetet får bara styras av övervägande som hänger samman med allmänintresset, och avtalsparterna måste ha mindre än 20 procent av den öppna marknaden. Ursprungligen endast för obligatoriska verksamheter, men på senare tid öppnas även för frivilliga angelägenheter.

LOU gäller inte vid samarbetsavtal om utförande av uppgifter som är gemensamma mellan myndigheter. Privata aktörer får inte delta i samarbetet. Undantaget framgår av 3 kap. 17-18 §§ LOU

Teleundantaget

Undantaget innebär att LOU inte gäller för avtal vars huvudsakliga syfte är att möjliggöra att

1. tillhandahålla eller driva ett allmänt kommunikationsnät, eller
2. för allmänheten tillhandahålla en elektronisk kommunikationstjänst.

Undantaget gäller bara för den organisation som tillhandahåller eller driver nätet eller tjänsten, inte de som i sin tur köper tillgång till nätet osv. Bakgrunden till teleundantaget är att telekommarknaden präglas av faktisk och rättslig konkurrens. Därmed förväntas myndigheterna göra inköp på ett affärsmässigt sätt.

Upphandling behöver inte ske för avtal som behövs för att driva ett allmänt kommunikationsnät. Undantaget framgår av 3 kap. 6 § LOU.

Sysav-domen (Kammarrätten i Stockholm, mål 4167-16)

Kammarrätten tog ställning till ett påstående från Konkurrensverket om att två kommunägda bolag borde betraktas som ett och samma bolag vid bedömningen om verksamhetskriteriet var uppfyllt. Konkurrensverket menade att uppdelningen i två aktiebolag hade gjorts i syfte att kringgå upphandlingsreglerna (ägar-kommunerna menade å sin sida att uppdelningen utgjorde en "anpassning" till upphandlingsreglerna...). Domstolen bedömde att "verksamheterna måste anses nära sammankopplade" med hänvisning till att uppdelningen inte inneburit någon förändring i verksamhetens inriktning, omfattning, utbud, omsättning, ledning eller fördelning av vilken utrustning som respektive bolag ägde. Domstolen hänvisade även till att resultaten utjämnades genom koncernbidrag. Med den bakgrunden ansåg domstolen att bedömningen av verksamhetskriteriet skulle göras för båda bolagen tillsammans.

Kammarrätten ansåg att två aktiebolag var så nära sammankopplade – att uppdelningen i två bolag var "formell", "artificiell" eller "konstlad" – att prövningen om verksamhetskriteriet var uppfyllt skulle göras mot bolagens sammanlagda verksamhet.

Högsta förvaltningsdomstolen undanröjde senare Kammarrättens beslut i dess helhet, utan att i det beslutet ta ställning till Kammarrättens bedömning.

Upphandlingsskadeavgift

Om en upphandlande myndighet överträder t.ex. reglerna om intern upphandling kan Konkurrensverket ansöka hos Förvaltningsrätten om att domstolen ska utdöma en avgift på mellan 10 000 kr och 10 miljoner kr, dock högst 10 % av avtalsvärdet. Ansökan ska göras inom vissa tidsfrister. Upphandlingsskadeavgift blir bara aktuellt om själva avtalet står fast, dvs. om avtalet upphävs (ogiltigförklaras) utgår ingen skadeavgift.

Ordlista

Allmänt kommunikationsnät

Elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster, och som stödjer informationsöverföring mellan nätanslutningspunkter

Co-location

En fysisk plats där operatörer eller företag kan hyra in sig och placera just aktiv utrustning enligt ovan eller annan nätverksrelaterad utrustning. En Co-location kan likställas med ett serverrum.

Kommunikationsoperatör

Aktör som driver ett överenskommet nät. Driftoperatören säljer kapacitetstjänster på ett neutralt sätt till operatörer och tjänsteleverantör.

Elektronisk kommunikationstjänst

Tjänst som vanligtvis tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät.

Huvudnod

En central anslutningspunkt för infrastruktur, som binder samman olika delnät i kommunen med regionala eller nationella nät.

Latency

Fördröjning. Ofta eftersträvas låg "latency" – låg fördröjning.

Nod

En nod är en knypunkt i ett större nätverk. Här finns ofta aktiv utrustning för att kunna hantera datatrafik.

Operatör

En aktör som hyr svartfiber eller kapacitet för eget kommunikationsbehov eller för att nå kunder för att leverera tjänst.

Redundans

Kan uttryckas som reservväg för datatrafik. Om en kabel grävs av, eller nödvändig utrustning slutar fungera på en sträcka ska det finnas alternativa vägar som undviker att det blir avbrott i datatrafiken.

Svartfiber

Fiberkabel som inte försetts med ändutrustning som ger "ljus" i kabeln. Svartfiber är det som gör det möjligt för operatörer att själva välja vilken typ av utrustning som ska sitta i ändarna av fiberkabeln.

Tjänsteleverantör

Aktör som levererar tjänster i en IT-infrastruktur, exempelvis internetaccess, möjligheten att ta del av strömmande media/kanaler via Internet. Tjänsteleverantören kan vara en egen operatör eller hyra in sig hos andra operatörer.

Transmissionsprodukter

Ett samlingsbegrepp för tjänster och produkter som bygger på en förädling av en svartfiberkabel. För att transportera data i form av ljuspulser behövs fysisk utrustning på vardera sida av en fiberkabel. Denna utrustning kallas oftast för aktivutrustning. Således kan Transmissionsprodukter enkelt beskrivas som produkten av en förädling av råvarorna fiberkabel och aktivutrustning. Olika typer av transmissionsprodukter är: Kapacitet, Våglängd, WiFi eller andra radiotekniker så som LoRa.

2.5 Beskrivning av processen

Behov av att genomföra en utredning av AC-Netbolagens förutsättningar uppmärksammades under våren 2021 i samband med att behov att revidera ägardirektiv för bolagen påkallades och hanterades. Ett ägarsamråd den 18 augusti 2021 beslutade uppdra till en arbetsgrupp bestående av representanter för respektive ägare samt bolag att ta fram förslag till sådant utredningsdirektiv.

Arbetsgruppen bestod av följande representanter för ägarna:

Region Västerbotten – Katrine Andersson (sammankallande), Carl-Axel Persson och Henrik Sandberg

Skellefteå Kraft AB – Anders V Pettersson

Umeå Energi Umenet AB – Mats Berggren

Företagarna Västerbotten – Jonas Nordin

AC-Net Externservice AB/AC-Net Internservice AB – David Lindström

Vid ägarsamråd den 4 november 2021 presenterades förslag till utredningsdirektiv för ägarsamråd där utredningsdirektiv och förutsättningar för utredningens genomförande fastställdes. Styrgrupp för utredningen utgörs av representanter för ägarna (ägarombud vid ägarsamråd), och arbetsgruppen utgörs av ovan nämnda representanter för ägarna. Vid ägarsamrådet enades ägarna även om att utredningen bör genomföras med externt konsultstöd i form av juridisk och annan erforderlig expertis som kan omhänderta de utredningsbehov som lyfts. Kostnader för sådant stöd fördelas enligt ägarandel. En skriftlig lägesrapport lämnades till ägarsamrådets representanter den 13 december 2021.

Organisation för genomförande av utredning

Styrgrupp utgörs av: Representanter för ägarna (ägarsamråd)

Arbetsgrupp utgörs av representanter för ägare:

- Region Västerbotten – Katrine Andersson, Carl-Axel Persson och Henrik Sandberg
- Skellefteå Kraft AB – Anders Pettersson
- Umeå Energi Umenet AB – Mats Berggren
- Företagarna Västerbotten – Jonas Nordin
- AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB – David Lindström

Katrine Andersson uppdras att leda utredningen samt vara sammankallande.

Vid ägarsamrådet den 18 augusti gjorde ägarrepresentanterna bedömningen att utredningen bör genomföras iterativt. Prövning av eventuella tillägg till utredningsdirektiv tillställs ägarna genom ägarsamråd.

För att klargöra juridiska frågeställningar och förutsättningar för respektive alternativ, har Hellströms advokatbyrå konsulterats.

Information till primärkommunala beredningen och beredningen för regional utveckling

I direktiven för utredningens genomförande och i de dialoger som föregått dessa, har vikten av tidig information och dialog med kommunerna betonats. Den samverkansstruktur med regionala utvecklingsnämnden bestående av primärkommunala beredningen samt beredningen för regional utveckling, har utgjort grunden för denna formaliserade dialog. I primärkommunala beredningen samlas företrädare för samtliga av länets femton kommuner. I beredningen för regional utveckling samlas kommun- och regionrepresentanter.

Tidig information om behovet att utreda AC-Netbolagens framtida organisering lämnades den 9 september 2021 till primärkommunala beredningen. Utgångspunkter för det fortsatta arbetet ur regionens perspektiv presenterades, och information lämnades om ägarsamrådets beslut att tillsätta en arbetsgrupp för att ta fram utredningsdirektiv. Motsvarande information lämnades vid beredningen för regional utvecklings sammanträde den 29 september 2021. Efter ägarsamrådets fastställande av utredningsdirektiv den 4 november 2021, informerade ordföranden för regionala utvecklingsnämnden vid primärkommunala beredningens sammanträde den 11 november att en arbetsgrupp bildats för utredningen av AC-Net bolagen samt att man kommit överens om hur utredningen skulle gå fram och vilka områden som ska utredas. Vid beredningen för regional utvecklings sammanträde den 2 december lämnades information om utredningsdirektiv inför fortsatt utredning.

I samband med genomförda informationstillfällen har vikten av att säkerställa den samhällskritiska infrastruktur som framförallt AC-Net Internservice erbjuder, den unika lösning för regionalt nät som finns i Västerbotten, och den fortsatta vikten av att säkerställa rådighet över drift och robust digital infrastruktur även framledes för länets kommuner och region framhållits.

Regionfullmäktige uppdrog den 21 september 2021 till regionala utvecklingsnämnden att utreda frågan om behovet av två AC-Netbolag. Vid regionala utvecklingsnämndens fördjupningsdagar 24-25 augusti, lämnades information om behov av utredning av AC-Netbolagen, vid sammanträdet den 2 december 2021 om det utredningsdirektiv som ägarna enats om.

Under utredningens gång har beslut fattats om förändrad politisk organisation sett till den samverkansstruktur som gällt för samverkan med länets kommuner om regional utveckling. Fortsatt dialog och samverkan sker i de samverkansorgan som ersatt primärkommunala beredningen och beredningen för regional utveckling.

3. Bakgrund

3.1 Från LäNet Västerbotten Data och Tele AB till AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB av idag

Det regionala nätet i Västerbotten är ett fiberbaserat bredbandsnät som knyter ihop länets kommunhuvudorter. Den 20 januari 1997 registrerades AC-Net hos Patent- och registreringsverket och var initialt ett helägt bolag, ägt av Data- och telenät i Västerbotten ek förening. Data- och telenät i Västerbotten ek förening hade ingen anställd personal, utan projektledare samt ekonomiska och administrativa tjänster köptes av Kommunförbundet Västerbotten.

Det kommunala ortssammanbindande nätet i Västerbotten har en förhållandevis lång historia. Data- och telenät i Västerbotten ek förening tecknade 2003 avtal med länets samtliga kommuner om hyra av optofiberförbindelser för AC-Nets trafik i det regionala fysiska fibernätet i Västerbottens län. Samtliga av länets femton kommuner samt Västerbottens läns landsting var vid denna tidpunkt anslutna till AC-Net. Övergången till att nyttja det nya kommunala ortssammanbindande nätet innebar en kapacitetshöjning mellan samtliga kommunhuvudorter i länet, och att säkerheten i nätet förstärktes. Samma år tecknades även avtal angående anslutning av AC-Net till Sjunet, som en gemensam IT-infrastruktur för data- och telekommunikation mellan vård- och omsorgsgivare i hela Sverige.

Från ett gemensamt projekt till ett bolag

I samband med beslut 2007 om bildande av Regionförbundet Västerbottens län, beslutade samtliga av länets kommuner att Kommunförbundet Västerbottens hela verksamhet, med därtill hörande personella, finansiella och administrativa resurser, skulle överföras till regionförbundet som kommunalt samverkansorgan. Den 14 januari 2008 hölls förbundsfullmäktiges första sammanträde. I den regionplan som fastställdes vid förbundsfullmäktiges första sammanträde listas "att stödja, driva och delta i projekt" som en av Regionförbundets huvudprioriteringar. När det gällde IT-infrastruktur framhölls betydelsen av fortsatt utbyggnad och förstärkning av det regionala nätet. Regionförbundet, som huvudman för IT Västerbotten – gavs uppdraget att verka för IT-utveckling i hela länet. AC-Net beskrevs som ett samarbetsprojekt där Företagarnas Riksorganisation, Svenskt Näringsliv, Västerbottens läns landsting och länets samtliga femton kommuner deltog i syfte att skapa ett gemensamt data- och telekommunikationsnät för bättre prestanda och även kunna begränsa kostnadsutvecklingen.

Data- och telenät i Västerbotten ek förening trädde i frivillig likvidation från och med den 25 augusti 2009, slutredovisning för likvidationen upprättades den 19 augusti 2011. När likvidationsperioden inleddes fanns fem medlemmar i föreningen, och de 65 andelarna fördelades enligt följande:

- Region Västerbotten (Regionförbundet Västerbottens län) – 25 andelar
- Västerbottens läns landsting – 25 andelar
- Skellefteå Kraft Elnät AB – 5 andelar
- Företagarna i Västerbotten – 5 andelar
- Rolf Lindström – 5 andelar.

I samband med likvidationen förvärvade Umeå Energi Umenet AB Rolf Lindströms samtliga andelar, och Västerbottens läns landsting överlät samtliga andelar i föreningen till Regionförbundet Västerbottens län.

Tillgångarna i föreningen bestod av aktier i bolaget LäNet Västerbotten Data och Tele AB, i samband med likvidationen skiftades aktierna enligt andel i föreningen enligt följande:

- Region Västerbotten - 100 000 aktier
- Skellefteå Kraft Elnät AB – 10 000 aktier
- Företagarna Västerbotten Service AB – 10 000 aktier, samt
- Umeå Energi Umenet AB – 10 000 aktier.

Verksamheten utvecklas och förändras

Under 2009 förändrades även bolagets verksamhet. I verksamhetsberättelsen 2009 för LäNet Västerbotten Data och Tele AB (AC-Net) beskrivs hur många kommuner i länet slutat leverera internettjänster till privatpersoner då det vid denna tidpunkt nu fanns en marknad som kunde tillhandahålla tjänsten kommersiellt. Internetförsäljningen minskade med cirka 50 procent under 2009. Istället intensifierades samarbetet med länets stadsnät, där gemensamma projekt startades och även planerades för att skapa en digital plattform. Bolaget som tidigare tillhandahållit en avtalad tjänst, Regionalt nät för landsting och Västerbottens läns kommuner, stod nu inför en diskussion om hur det regionala nätet skulle förvaltas och utvecklas framåt. Fortfarande vid denna tidpunkt, fanns inga anställda i bolaget – VD-tjänst motsvarande en heltidstjänst köptes av Region Västerbotten.

Under vårvintern 2012 påbörjades förberedelser inför en ny upphandling, då det gällande avtalet avseende regionalt nät var giltigt fram till den 31 december 2012 (avtalet tecknades 2006). I samband med den översyn som gjordes, uppmärksammades dels ett behov av att ta fram tillräckligt

detaljerade underlag om det regionala nätet för att utgöra underlag för upphandling, samtidigt uppmärksammades behovet av att utreda en ny modell för kostnadsfördelning mellan parterna för att uppnå bättre transparens och affärsmässighet. Under avtalsperioden hade det även tillkommit viktiga samhällskritiska funktioner som inte fanns definierade i det gamla avtalet, nämligen AC-Nets funktion att utgöra rådgivare till samt samordnare av kommunernas stadsnät. Det fanns med andra ord en koppling till att kunna utveckla nätet, sälja kapacitetstjänster och upprätthålla ett öppet nät. Det fanns ett behov av att inför ny upphandling undersöka vilka konsekvenser som ett övertagande av en extern operatör kunde medföra samt undersöka om det var möjligt att ge AC-Net en direkttilldelning istället för att konkurrensutsätta uppdraget enligt LOU.

Under utredningen framgick det att det regionala nätet och den konstruktion som AC-Net vilade på, var kärnan i bolagets verksamhet. En följdfekt skulle bli att samordning av stadsnäten i länet skulle behöva läggas på extern operatör eller införlivas i annan offentlig verksamhet. En extern operatör skulle inte heller behöva hyra fiber nödvändigtvis av kommunerna, vilket skulle kunna innebära ökade kostnader för kommunerna. Det befarades även kunna ha negativ påverkan på möjligheten att tillhandahålla ett neutralt och öppet nät med ett bredare utbud av tjänsteoperatörer och en mångfald av tjänster, och leda till en försämrad konkurrens.

Inom ramen för utredningen klargjordes även upphandlingsrättsliga förutsättningar. Under utredningens gång framgick att det skulle vara möjligt att ge AC-Net direkttilldelning via det så kallade Teckalundantaget (se definition ovan) om vissa kriterier var uppfyllda. Ett antal åtgärder identifierades för att möjliggöra detta:

- Det privata ägandet i AC-Net behövde avvecklas, vilket innebar att Företagarna Västerbotten Service AB behövde avveckla sitt ägande.
- För att säkerställa och i vissa fall utöka Regionförbundet Västerbottens läns kontroll över AC-Net, behövde bolagsordningen ses över och eventuellt förändras
- Ägardirektiv behövde upprättas som tydliggjorde att AC-Net i huvudsak skulle bedriva sin verksamhet med Regionförbundet Västerbottens län, samt att bolagets verksamhet skulle följa policys och riktlinjer som fastställts av förbundet.
- Översyn och ev anpassning av styrelsens arbetsordning och VDs instruktion för att säkerställa kontroll över bolaget
- AC-Nets verksamhet behövde även delas upp i två separata bolag, AC-Net Internservice och AC-Net Externservice

Utredningarna presenterades vid ett ägarsamråd den 7 november 2012. Ett inriktningsbeslut fattades om att det var önskvärt med en direkttilldelning utifrån rådande förhållanden, och ägarna ställde sig positiva till den föreslagna omstruktureringen av AC-Net till två separata bolag. Regionförbundet gavs uppdrag att utreda och föreslå lämplig bolagsstruktur samt hur förhållandet mellan de två bolagen skulle regleras.

Den bolagsstruktur som föreslogs, var en ordning där AC-Net Internservice enbart erbjöd tjänster till sina ägare – Regionförbundet Västerbottens län, Skellefteå Kraft AB och Umeå Energi Umenet AB. Länets femton kommuner samt Västerbottens läns landsting kunde i egenskap av förbundsmedlemmar tillgodose sina behov genom att regionförbundet i egenskap av inköpscentral, tecknade ett ramavtal med AC-Net Internservice. AC-Net Externservice i sin tur, gavs uppdrag att sälja överskottskapacitet i nätet till externa parter. Verksamheten i AC-Net Externservice skulle finansieras i sin helhet av de intäkter som överskottsförsäljningen genererade, och skulle därmed inte utgöra ett köp utan snarare ett tjänstekoncessionskontrakt vilket endast i begränsad omfattning skulle omfattas av LoU. Förhållandena mellan bolagen reglerades via ett delägaravtal som reglerade

vilken rätt som respektive part hade till nätet. Därmed skulle båda parter bli delägare till nätet, och heller inte behöva erlægga någon ersättning för sitt utnyttjande. Som förbund, behövde Regionförbundet Västerbottens län inhämta förbundsmedlemmarnas godkännande enligt förbundsordningen för att bilda företag och/eller förvärva andelar/aktier i företag. En förfrågan tillställdes respektive förbundsmedlem genom skrivelse och underlag i form av PM för att inhämta godkännande. Vid förbundsfullmäktige i Lycksele den 12 juni 2013 fattades beslut om ombildning av LäNet Västerbotten Data och Tele AB till två separata bolag, AC-Net Internservice AB och AC-Net Externservice AB.

Efter ombildningen var ägarförhållandena följande:

AC-Net Internservice AB: Regionförbundet Västerbottens län (Region Västerbotten) 800 000 aktier, Skellefteå Kraft AB 100 000 aktier och Umeå Energi Umenet AB 100 000 aktier.

AC-Net Externservice AB: Regionförbundet Västerbottens län (Region Västerbotten) 760 000 aktier, Skellefteå Kraft 80 000 aktier, Umeå Energi Umenet AB 80 000 aktier och Företagarna Service 80 000 aktier.

Regionförbundet i Västerbottens län likvideras

Den 1 januari 2019 bildades regionkommunen Region Västerbotten genom att dåvarande Region Västerbotten (Regionförbundet Västerbottens län) likviderades för att tillsammans med Västerbottens läns landsting bilda den nya organisationen Region Västerbotten. När regionförbundet likviderades och den samlade verksamheten överlämnades till den nya regionkommunen, överlämnades samtidigt ägandet av regionförbundets hel- och delägda bolag vid denna tidpunkt. Förändringen innebar för länets kommuner, som tidigare varit medlemmar tillsammans med Västerbottens läns landsting i Regionförbundet Västerbottens län, att det formella inflytandet i den verksamhet som överlämnades, bland annat AC-Netbolagen, ersattes med en informell möjlighet till inflytande och delaktighet genom överenskommelse om samverkan. Det innebar samtidigt att förutsättningarna att direkt kunna påverka och utöva inflytande i ledning samt styrning av de hel- och delägda bolagen upphörde.

I samband med överlämnandet av ägande i AC-Net Externservice AB och AC-Net Internservice AB påkallades förköpsrätt av Skellefteå Kraft AB och Umeå Energi UmeNet AB, varpå ett arbete inleddes med att se över förändrade ägarstrukturer. Vid regionfullmäktiges sammanträde 18-19 juni 2019, behandlades AC-Netbolagens ägarförhållande (§ 118). Av regionfullmäktiges beslut framgår att "Region Västerbottens ägarandel i AC-Netbolagen är 51 procent, regionfullmäktige ställde sig vidare bakom att utredningen slutförs, hembudsprocessen slutförs och att eventuella försäljningsmedel hålls ihop och går till projektet Digitalisera Västerbotten. Kommunerna och regionen ska garanteras dialog och inflytande i processen i AC-Netbolagen."

Efter avslutad utredning och hembudsprocess upprättades aktieöverlåtelseavtal, likaså aktieägaravtal, bolagsordning samt ägardirektiv för respektive bolag.

I samband med revision av bolagen vid årsredovisning för verksamhetsåret 2020, påtalades behov att se över bolagens ägardirektiv för att justera den punkt i ägardirektiven som anger instruktioner för utformning av nyttjanderättsavtal mellan bolagen inklusive specifika instruktioner om ersättning ändrades, mot bakgrund av skatterättsliga överväganden som fram till dess inte framkommit. I ägardirektiven ströks formulering om att AC-Net Externservice ABs nyttjande av överkapacitet inte får ske genom betalning till AC-Net Internservice AB utan att reglering skulle ske genom att AC-Net

Externservice AB tar ansvar för kostnader rörande service och underhåll i det regionala nätet. Vid ägarsamråd den 19 mars 2021 lyftes behov att justera ägardirektiv samt att ägarna behöver fortsätta diskutera frågan om behovet av två AC-Netbolag. Mot bakgrund av utveckling av praxis och förändrad lagstiftning, bedömde ägarna vid denna tidpunkt att det fanns ett behov av att utreda frågan om behovet av två AC-Netbolag. Vid ägarsamråd den 18 augusti 2021 enades ägarna om att utse en arbetsgrupp med uppgift att identifiera utredningens omfattning och skapa ett utredningsdirektiv, samtliga ägare gavs möjlighet att utse representanter till arbetsgruppen. För AC-Netbolagens räkning deltar VD i arbetsgruppen. Vid ägarsamråd den 4 november enades ägarna om utredningsdirektiv för den fortsatta utredningen (se bilaga).

3.2 Beskrivning av AC-Netbolagen idag

AC-Net bolagen är idag fristående varandra beträffande styrning, genom att vardera bolag har egna styrelser, egna bolagsstämmor samt styrdokument, bland annat.

AC-Net Internservice (ACI) har idag ingen egen personal utan köper 30 procent av VD-tjänst ifrån AC-Net Externservice (ACE). Stödfunktioner i form av exempelvis Ekonomi och Inköp outsourcar bolaget. Nödvändiga affärs- och verksamhetssystem bekostas av bolaget själv.

AC-Net Externservice har bemanning i form av leverans och affärsansvariga samt VD. Omfattningen uppgår till 3,5 tjänster (inklusive VD). Stödfunktioner i form av exempelvis Ekonomi och Inköp outsourcar bolaget. Nödvändiga affärs- och verksamhetssystem bekostas av bolaget själv.

3.2.1 Verksamheten AC-Net Internservice (ACI nedan)

AC-Net Internservice AB förhyr svartfiberförbindelser ifrån samtliga kommuner/stadsnät i Västerbotten för att fysiskt upprätta en passiv regional infrastruktur av fiber mellan samtliga kommunhuvudorter. AC-Net kopplar ihop denna infrastruktur med närliggande bredbandskluster som IT-Norrbotten och Norrsken. ACI investerar och installerar hårdvara för att producera bandbredd/kapacitet i den regionala fiberinfrastrukturen. Kapaciteten som produceras säljs tillbaka, tillsammans med en gemensamt upphandlad internettjänst till kommunerna och Region Västerbotten. För deras egna verksamhetsbehov, som kan summeras enligt följande:

- Kapacitetsförbindelser mellan kommuner för olika typer av samarbeten. Till exempel telefoni och Internet.
- Samlar kommunerna och regionen i gemensamma projekt med syfte att utveckla stadsnäten och kommunerna. Finns flera exempel genom åren. Exempelvis IP-tv, Wifi, driftsäkerhet och utbyggnad av fiber.
- Omvärldsbevakning.
- Bidrar med att marknadsföra stadsnäten i Västerbotten kopplat till ägarnas behov
- Skapar förutsättningar till att tjänsteleverantörer levererar i de kommunala stadsnäten
- Inköpscentral för Internet och andra behov.
- Ett fullt redundant kommunikationsnätverk/plattform mellan Region Västerbottens samtliga verksamheter. Hundratalet förbindelser inklusive hårdvara fördelat mellan 15 kommuner.
- Inplacering i nodrum som erbjuds ägarna men även för nätets egna behov.

- Integrering av lokala kommunala fiberförbindelse.
- Rådgivning och stöd till strategiska vägval gällande regionnätet och dess bidrag till digital utveckling i länet

ACIs samtliga intäkter regleras i ett så kallat regionnäsavtal där självkostnadsprincipen anammas på så sätt att nödvändiga intäkter används till att finansiera kostnader som genereras av att upprätthålla de tjänster kommunerna och Region Västerbotten är i behov av. Fördelning sker enligt en överenskommen modell som beskrivs i avtalet.

3.2.2 Verksamheten AC-Net Externservice (ACE nedan)

ACE riktar sig till målgrupperna telekomoperatörer, energibolag, myndigheter och offentligt ägd verksamhet samt företag med verksamhet på flera orter.

Erbjudandet består av transmissionsprodukter så som:

- Svartfiber
- Våglängd
- Kapacitet
- Co-location¹

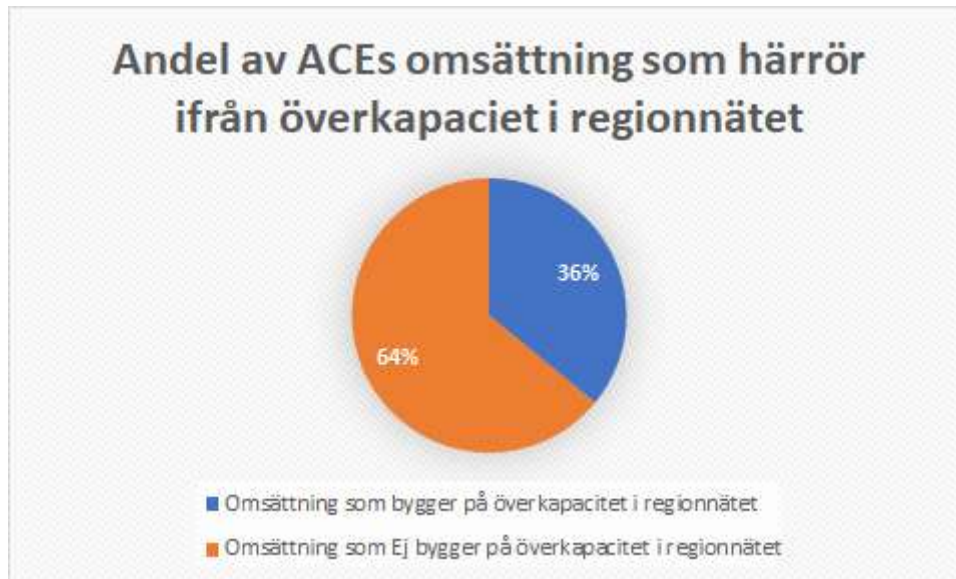
Hela produktportföljen baseras så långt det är möjligt på specifikationer ifrån Svenska Stadsnätetsföreningens tjänst Cesar.

Bolaget har även uppdraget att verka för att telekomoperatörer når kommunhuvudorter med sina tjänster för att fylla de kommunalägda stadsnäten med tjänster till allmänheten. Detta genomförs genom att sänka etableringströsklar för telekomoperatörerna samtidigt som AC-Net Externservice samordnar affärsrelationen mellan länets kommuner och aktuella telekomoperatörer.

Kapacitets- och våglängdsprodukterna: realiseras bland annat genom nyttjande av den överkapacitet som AC-Net Internservice säljer till AC-Net Externservice, men även genom direkta förhyrningar ifrån länets kommunala stadsnät.

Sammantaget kan sägas att ca 36 procent av bolagets omsättning är en förädling av överkapacitet i regionnätet.

¹ Se förtydligande vad respektive transmissionsprodukt innebär nedan.

Svartfiberprodukten är en ren förmedlingsaffär där AC-Net Externservice hyr svartfiber ifrån kommunala stadsnät för att sedan förmedla en sammanhållen svartfiberlösning till operatörer. Exempel på affärer med denna produkt är förbindelser till master för 3G, 4G och 5G. Dessa svartfiberförbindelser är inte en del i regionnätet.

Co-location produkten är en viktig förutsättning för att de teleoperatörer som önskar etablera sig i länet har en samlad utgångspunkt. I dagsläget är denna affär växande och förutspås växa ytterligare. Totalt finns två st nodrum i AC-Nets regi fullt uthyrda. Utfallet för 2021 visar ca 2,6 miljoner kronor i intäkter till ACE och är inte en del i överkapaciteten i regionnätet.

Sammantaget kan sägas att ca 36 procent av bolagets omsättning är en förädling av överkapacitet i regionnätet och AC-Net Externservice AB genererar 6 570 000 kr i intäkter² till kommunernas stadsnät i Västerbotten som finansieras genom att förvalta och generera transmissionsaffärer.

3.2.3 Gemensamma behov reglerat med avtal mellan bolagen i nyttjande av regionalnät

Båda bolagen har behov av drift, service av nätet samt förvaltning av avtal och leveranser. AC-Net Externservice har enligt ägardirektivet uppdraget att hantera det samlade behovet och fakturerar AC-Net Internservice för sina andelar.

Den överkapacitet som AC-Net Externservice nyttjar ifrån regionnätet till att sälja förbindelser till externa operatörer och företag med lokalitet på flera orter prissätts och värderas med beaktande av marknadsmässiga priser och omprövas årligen. AC-Net Internservice fakturerar Externservice för denna överkapacitet.

Det nya avtalet om regionalt nät i Västerbotten gäller sedan 2021-07-01 mellan Region Västerbotten och AC-Net Internservice AB, till och med 2023-12-31. Samtliga av länets kommuner är avropande parter. Avtalet innebär att leverantören (AC-Net Internservice AB) ska tillhandahålla och driva ett komplett regionalt nät med dubbla avlämningspunkter i varje kommunhuvudort i alla femton kommuner i Västerbottens län med i huvudsak diversifierade anslutningar. Genom avtal om regionalt nät binds länets kommuners huvudorter ihop till ett sammanhängande redundant regionalt nät.

² Uppgift per årsbokslut 2020

Redundant innebär i detta sammanhang att åtgärder vidtas inom ramen för avtalet för att förebygga störningar i tjänst som levereras. Vad gäller Internet, så innebär detta att trafiken omdirigeras utan störning genom andra vägar inom det regionala nätet vid exempelvis kabelbrott.

Inom ramen för tjänsten, så tillhandahålls även teknisk lösning alternativt utrustning för anslutning i varje huvudnod mot det nationella sjukvårdsnätet Sjunet. I tjänsten ingår även att tillhandahålla teknisk lösning alternativt utrustning för anslutning av samverkande kommuners IP-telefonlösningar, till exempel Umeåregionens telefonlösning.

Avtal om regionalt nät reglerar även säkerhet, där AC-Net Internservice AB har åtagit sig att bedriva ett säkerhetsarbete för att förebygga avbrott, störningar samt förhindra intrång, avlyssning samt följa upp dessa när de inträffar. För att säkerställa nätets tillgänglighet, ska även ett förebyggande säkerhetsarbete bedrivas med bland annat riskanalyser, riskhantering och planering för avbrott och störningar. I bilaga till avtalet, Säkerhetspolicy, reglerar fördelning av ansvar mellan AC-Net och AC-Nets kunder.

4. Möjligheter med AC -Net – ägarnas motiv för ägande

4.1 Region Västerbottens motiv till ägande i AC-Netbolagen

Region Västerbotten har två huvuduppdrag, hälso- och sjukvård samt regional utveckling. Den vision som fastställts för vad regionen som organisation långsiktigt vill uppnå, är ”Från fjäll till kust skapar vi gemensamt en attraktiv region med goda livsvillkor för alla”. Genom digitalisering, mobila lösningar och distansöverbyggande teknik ges invånare tillgång till vård och omsorg, delaktighet i demokratiska samtal, ett breddat utbildningsutbud, innovativa lösningar samt kommersiell service på den plats och tid som invånarna befinner sig. Invånarnas förväntningar om ökad tillgänglighet och delaktighet driver förändringen mot ett ökat utbud av digitala lösningar och tjänster. För näringslivet kan digitaliseringen bland annat föra med sig innovativa lösningar som stärker konkurrenskraften. Det stärker även förutsättningarna för tillväxt genom möjligheterna att kunna vara närvarande på globala marknader oaktat var företaget geografiskt är lokaliserat. Digitaliseringen medför såväl möjligheter som utmaningar att hantera.

Digitalisering ur ett regionalt utvecklingsperspektiv

Det regionala digitaliseringsarbetet utgår från den regionala utvecklingsstrategin 2020-2030 (RUS), samt Regional Digital Agenda (RDA). Regionens samlade uppdrag innebär ett behov att kunna tillvarata digitaliseringens möjligheter och effekter – för offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhället.

För offentlig sektor innebär digitaliseringen att det är möjligt att höja servicenivån, tryggheten och delaktigheten för invånarna samtidigt som den egna kvaliteten, effektiviteten och attraktionskraften ökar. Digitaliseringen kommer att vara en avgörande faktor för att både kunna möta invånarnas behov och efterfrågan samt klara av att leverera välfärdstjänster med de minskade resurser som bland annat demografiutvecklingen medför. Inom näringslivet handlar digitaliseringen om att få våra industrier, handelsföretag och turismnäring att öka sin tillväxt, konkurrens- och attraktionskraft på ett hållbart sätt i en alltmer digital och global värld. Praktiskt handlar det om att företagen måste utveckla produktion, tjänster, försäljning och eftermarknad genom nya affärsmodeller.

Digitaliseringen handlar om att kunna möta såväl invånares som kunders behov, förväntningar och efterfrågan. För att lyckas med detta, oavsett sektor, behöver vi fortsätta att stärka den digitala kompetensen i företag, organisationer och offentlig sektor samt säkerställa en digital delaktighet för alla invånare. Även om regionen idag har en relativt väl utbyggd digital infrastruktur, såväl fast som mobil, krävs en fortsatt utbyggnad till de platser som idag saknar tillgång, och inte minst behövs möjlighet att kunna följa med i teknikutvecklingen och säkra kvaliteten.

Regionen har utifrån den starka koppling som identifierats mellan digitalisering, digital infrastruktur och det regionala utvecklingsuppdraget två regionala samordningsuppdrag från regeringen, det är dels regional digitaliseringskoordinator och dels regional bredbandskoordinator (beskrivs utförligare nedan).

En fortsatt utveckling och utbyggnad av den digitala infrastrukturen i Västerbotten är avgörande för att säkerställa en digital delaktighet för såväl organisationer och företag som den enskilde individen oavsett var dessa befinner sig i Västerbottens län. En grundläggande förutsättning för detta är att det finns en robust fiberinfrastruktur som möter de krav som ställs på säkra lösningar idag och i framtiden. I regionplan 2022, har ett särskilt uppdrag riktats från regionfullmäktige till regionala utvecklingsnämnden om att verka för att utveckla 5G, och därigenom skapa förutsättningar för att utveckla såväl det regionala näringslivet som offentlig sektors verksamhet.

För att möjliggöra en sådan utveckling, behöver en plattform för utveckling och samverkan säkerställas. Från regionens sida skulle ett tydligt uppdrag till AC-Netbolagen om utökad samverkan med regional utveckling inom olika utvecklingsområden vara önskvärt. Den verksamhet som bedrivs inom framför allt AC-Net Internservice utgör en samhällskritisk infrastruktur. Rådighet över drift och en robust digital infrastruktur behöver därför säkerställas för regionen och samtliga av länets kommuner. Säkerställande av en god dialog med regionens krisberedskapsorganisation är av stor vikt.

Ur ett regionalt perspektiv har AC-Net en viktig roll i upprätthållandet av ett sammanhängande redundant regionalt nät som binder samman länets stadsnät på ett kostnadseffektivt sätt. Vidare har AC-Netbolagen en viktig roll ur ett regionalt perspektiv utifrån följande aspekter/uppdrag:

- En god lokal kännedom om förutsättningar och utvecklingsbehov
- Samordna passiv infrastruktur inklusive lokalaccess
- Samverka i syfte att skapa likvärdiga förutsättningar för länets kommuner
- Plattform för att verka som stödjande och rådgivande funktion för regionen och länets kommuner vad gäller kompetensbehov, omvärldsbevakning, funktionssamverkan och utvecklingsprojekt.
- Stödjande funktion i de krav som ställs på säkerhet och säkra lösningar
- Säkerställande av en robust fiberinfrastruktur med hög driftsäkerhet
- Säkerställa Region Västerbottens och länets kommuners rådighet över det regionala nätet

Regionalt samordningsuppdrag – regional bredbandskoordinator

Den 19 november 2020 uppdrog regeringen åt Post- och telestyrelsen (PTS) att lämna stöd till de regionala bredbandskoordinatorerna för perioden 2021-2025. Region Västerbotten (dåvarande Regionförbundet Västerbottens län) innehade även uppdraget som regional bredbandskoordinator under åren 2015-2020. PTS ska enligt regeringsbeslutet bland annat främja regionöverskridande samarbeten kring bredbandsutbyggnad, samt ta fram anvisningar för hur regionerna och Gotlands kommun ska redovisa hur bredbandskoordinatorernas verksamhet bedrivs och hur den bidragit till

att nå regeringens bredbandsmål.³ Den digitala infrastrukturen framhålls som ett av fem delmål i strategin för ett hållbart digitaliserat Sverige. Hård infrastruktur i form av den infrastruktur som transporterar data (kablar, master och basstationer) och mjuk infrastruktur som gör att data kan utbytas (lagar, standarder, begreppsanvändning och internetprotokoll) är en förutsättning för ett modernt samhällsbygge. De övriga delmålen är digital kompetens, digital trygghet, digital innovation och digital ledning.⁴ De regionala bredbandskoordinatorerna ska verka över övergripande samordning och samarbete i bredbandsfrågor – när det gäller såväl fast som mobil digital infrastruktur i syfte att bidra till att regeringens bredbandsmål uppnås. Inom Region Västerbotten återfinns uppdraget om regional bredbandskoordinator under regionala utvecklingsnämnden, mot bakgrund av att effektiva, säkra och robusta elektroniska kommunikationer identifierats vara starkt kopplat till ett strategiskt regionalt utvecklingsperspektiv. Regionen rekviderar årligen PTS för fullgörandet av uppdraget. Uppdraget innebär bland annat att med utgångspunkt i redovisningar från kommunerna om prioriterade byggnader, sammanställa underlag inför PTS beslut om stöd för utbyggnad av elektroniska kommunikationer. Samhällskritiska funktioner ska som exempel kunna prioriteras om det bedöms relevant utifrån regionens specifika förutsättningar. Region Västerbotten har en samordningsroll i detta sammanhang. En god samverkan och dialog mellan regionala bredbandskoordinatören och samtliga aktörer är en förutsättning.

En säker och väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för ökad och jämlik tillgång till digitala vårdtjänster

I den nyligen reviderade Digitaliseringsstrategin 2025 för Region Västerbotten, beskrivs hur digitalisering ska bidra till att invånarna i Västerbotten får de bästa förutsättningarna att leva ett liv i god hälsa. Digitaliseringsstrategin knyter an till arbetet med att nå hälso- och sjukvårdens Målbild 2030 samt regionplanens mål. Digitalisering identifieras som en av vår tids största förändringsfaktorer, att digitalisering kan stödja utvecklingsbehov från att anpassa vårdtjänster utifrån respektive individs behov, till att effektivisera administrativa rutinuppgifter, till att främja förbättrad platsberoende informationstillgång. Men för att detta ska vara möjligt, är en säker och väl fungerande digital infrastruktur en förutsättning. I strategin framgår att tillgången till vård via digitala tjänster ska vara likvärdig i regionen och över landet. En jämlik tillgång till tjänster och lösningar för egenmonitorering ska säkerställas, och ett ramverk behöver etableras och användas gällande hur den tekniska infrastrukturen för området egenmonitorering ska utformas.

Det regionala nätet som en förutsättning för att säkerställa IT-leverans

AC-Net utgör grundbulten för regionens kommunikation inom länet. Det knyter samman de tre sjukhusen och är en förutsättning för den centraliserade IT-leveransen. AC-Netbolagens leverans påverkar med andra ord regionens förmåga att leva upp till de krav som ställs på sjukvården vad gäller sjukhusets robusthet (se Den robusta sjukhusbyggnaden - En vägledning för driftsäkra sjukhusbyggnader, MSB, 2021). I denna vägledning finns föreskrivet ett antal regleringar och rekommendationer som styr leverantörernas arbete med driftsäkerhet. Här framgår bland annat att samhällsviktiga användare som exempelvis sjukhus bör ställa högre krav kopplat till driftsäkerhet och robusthet.

³ <https://www.regeringen.se/4ada9b/contentassets/565f12845765486289dd2a8ceaf21455/uppdrag-att-lamna-stod-till-de-regionala-bredbandskoordinatorerna>

⁴ <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2017/05/for-ett-hallbart-digitaliserat-sverige---en-digitaliseringsstrategi/>

”Leverantörer av it och telefoni har bindande regler att förhålla sig till i sitt arbete med driftsäkerhet och robusthet. Bland annat reglerar lagen om elektronisk kommunikation leverantörernas, såväl nätägares som nätoperatörers, arbete med driftsäkerhet. I lagen står exempelvis att den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att se till att verksamheten uppfyller rimliga krav på driftsäkerhet. Rimliga betyder i detta fall krav som är tillräckliga för gemene mans användande av tjänsterna. Samhällsviktiga användare, till exempel sjukhus, bör ställa högre krav. Mer information finns längre fram i det här avsnittet.

Vidare har Post- och Telestyrelsen (PTS) utfärdat föreskrifter med krav på driftsäkerheten hos leverantörer av it och telefoni. I föreskrifterna finns krav på exempelvis övergripande driftsäkerhetsarbete, dokumentation av tillgångar och förbindelser, risk- och konsekvensanalyser, incidenthantering, kontinuitetsplanering och åtgärdsplanering.

Det finns även branschgemensamma anvisningar som har tagits fram av och för aktörer inom it- och telekomsektorn, till exempel nätägare och entreprenörer. Anvisningarna innehåller vägledning för företag eller organisationer som tillhandahåller fibernät.

(Den robusta sjukhusbyggnaden - En vägledning för driftsäkra sjukhusbyggnader, MSB, 2021)

För att säkerställa regionens behov av kommunikation inom länet, finns även behov av att AC-Net driver utveckling och fortsatt verkar för en hög tillgänglighet inom regionen genom att binda samman länets alla kommuner och verka för utveckling av nya tjänster i syfte att stödja fortsatt digitalisering. Grunden för Region Västerbottens egen digitala utveckling återfinns i den nyligen fastställda strategin Digitaliseringsstrategi 2025 Region Västerbotten.

För att nya digitaliseringsinitiativ ska ge önskad effekt, där vårdtagare och vårdgivare kan dra nytta av de digitala lösningarnas möjligheter, behövs en fungerande och framtidssäkrad digital infrastruktur. Målet är att invånarens behov av hälsa, vård och omsorg ska mötas på rätt sätt, på rätt plats och i rätt tid. För att det ska bli möjligt krävs också nya arbetssätt i kombination med ny teknik som ger säkert informationsutbyte, god kommunikation och effektiva processer och flöden inom och mellan verksamheter och huvudmän. (Digitaliseringsstrategi s.7)

Utifrån att hälso- och sjukvårdens utmaningar är gemensamma för hela samhället skapar digitaliseringen möjlighet för olika aktörer inom vård och omsorg att arbeta bättre tillsammans för att skapa bästa förutsättningar för invånaren att leva ett liv i god hälsa. Gemensam tillgång till relevant information över organisationsgränser är ett naturligt inslag för majoriteten av alla medarbetare inom vård och omsorg samt i stödverksamheter. Invånaren har en upplevelse av ett sammanhållet, sömlöst system för vård och omsorg eftersom organisatoriska och arbetskulturella gränser som hindrat en personcentrerad vård och omsorg har identifierats och systematiskt arbetats bort. (Digitaliseringsstrategi s.13)

Förutom Region Västerbottens egna verksamheter som är vitt spridda i länet, har även de privata hälsocentralerna (som befinner sig i ett kundförhållande visavi regionens IT-förvaltning) stort behov av driftsäker och avbrottsfri leverans med hög kapacitet. Den höga tillgängligheten i kombination med flexibilitet vad gäller kapacitet kommer i takt med ökat medborgarfokus att på sikt även gälla fler områden och målgrupper kopplade till hälso- och sjukvård.

Det finns vidare ett behov av en god dialog och samverkan på alla nivåer (strategiskt, taktiskt och operativt). En bra relation bygger på kontinuerlig dialog och en bra samverkan på alla nivåer (strategisk, taktisk och operativ) är en förutsättning för att på ett bra sätt stödja regionens samhällskritiska verksamhet.

Tabell 1 Översiktlig beskrivning av samverkansmodellen

Nivå	Regionen	Forum	Leverantör	ESKALERINGSVÄG
Strategisk	IT-chef Strategisk Inköpare	Strategiska frågor 2ggr per år eller vid överenskommet behov.	Strategiansvarig Affärsansvarig Kundansvarig	
Taktisk	IT-Förvaltning	Avtalsfrågor 4ggr per år	Kundansvarig Produktspecialist	
Operativ	IT-Förvaltning	Operativa frågor 10–12ggr per år	Kundrepresentant	

Regionens interna behov när det gäller regionens stora leverantörer är fortlöpande samverkan i samtliga frågor som rör avtal och leverans (se tabell 1 ovan). Parterna ska löpande underrätta varandra om händelser av betydelse för avtalets fullgörande eller relationen parterna emellan samt konsekvenser av sådan händelse. Givet den utveckling Region Västerbotten ser, kan man också se AC-Net som en central dialogpartner och en brygga mellan regionen och andra aktörer, exempelvis länets kommuner och stadsnätägare.

Betydelsen av ett sammanhängande regionalt nät kan inte nog understrykas.

4.2 Skellefteå Krafts motiv till ägande i AC-Netbolagen

Skellefteå Kraft ABs (hädanefter endast Skellefteå Kraft) motiv för och intresse av ägande i AC-Netbolagen (hädanefter endast AC-Net) är främst följande:

- **Skellefteå Kraft-koncernen har idag ett 50-tal anläggningar och kontor** utanför Skellefteå kommun, i majoriteten av Västerbotten läns kommuner, till vilka all kommunikation går genom AC-Nets regionnät. Merparten av anläggningarna utgörs av obemannade energiproducerande och energidistribuerande anläggningar där säker och tillförlitlig kommunikation är mycket verksamhetskritiskt. Anläggningarna utgörs främst av elnätsanläggningar, vattenkraftsanläggningar, vindkraftsanläggningar och fjärrvärmeanläggningar.

Alternativet för Skellefteå Kraft skulle vara att skapa ett eget regionnät genom hyra svartfiber av andra nätägare, t ex Telia, eller själv anlägga nät i den omfattning som krävs, vilket skulle vara väsentligt dyrare lösningar.

Skellefteå Kraft vill med tanke på den verksamhetskritiska kommunikationen till anläggningar och kontor utveckla AC-Nets verksamhet och regionnät i syfte att säkerställa såväl hög driftsäkerhet som nätets motståndskraft mot antagonistiska hot.

- **AC-Net är en viktig återförsäljare av kapacitets- och svartfibertjänster** till Skellefteå Krafts helägda dotterbolag Skellefteå Kraft Fibernät AB.

Alternativet för Skellefteå Kraft skulle vara att förstärka Skellefteå Kraft Fibernät organisation och/eller söka andra regionala samarbeten.

Skellefteå Kraft vill utveckla AC-Nets återförsäljarroll i syfte att vinna fler nationella affärer/upphandlingar av kapacitet och svartfiber.

- **Skellefteå Kraft-koncernen har såväl resurser, kompetens och intresse** av att bidra till en positiv utveckling av länets stads-/fibernät. Skellefteå Kraft är beroende av att hyra

accessförbindelser (i form av kapacitet eller svartfiber) av länets kommuner (direkt eller indirekt via AC-Net) för att förbinda AC-Nets kommunnod i respektive kommun med de energiproducerande och energidistribuerande anläggningarna. Dessutom ligger det i Skellefteå Krafts intresse att bidra till att de kommuner som Skellefteå Kraft har verksamhet i är attraktiva platser att bo och verka i, dels ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, dels för att det där finns elnäts- och fjärrvärmeanläggningar som är beroende av intäkter från nätanslutna kunder.

Alternativet för Skellefteå Kraft skulle vara bygga egna accessförbindelser för att nå sista biten fram till anläggningar i respektive kommun. Även om det sker i begränsad omfattning redan idag är det inte ett förstahandsalternativ för Skellefteå Kraft.

Skellefteå Kraft vill, med hjälp av AC-Net, bidra till den regionala utvecklingen samt på olika sätt främja stadsnätssamverkan i länet, på det sätt som vid var tid är lämpligt och möjligt, i syfte att säkerställa att näten i länets kommuner har såväl hög driftsäkerhet som motståndskraft mot antagonistiska hot.

4.3 Umeå Energi Umenets motiv till ägande i AC-Netbolagen.

AC-Net är en viktig återförsäljare av kapacitets- och svartfibertjänster till Umeå Energis helägda dotterbolag Umeå Energi Umenet AB.

Alternativet för Umeå Energi skulle vara att förstärka Umeå Energi Umenet AB:s organisation och/eller söka andra regionala samarbeten.

Umeå Energi vill utveckla AC-Nets återförsäljarroll i syfte att vinna fler nationella affärer/upphandlingar av kapacitet och svartfiber.

Umeå Energikoncernen har resurser, kompetens och intresse att utveckla AC-Nets verksamhet och i övrigt bidra till en positiv utveckling av länets fibernät.

Genom att positionera AC-Net som en viktig motor i länets fortsatta bredbandsutveckling kan vi skapa förutsättningar för framtida skalfördelar och samordningsvinster gällande:

- Driftsamverkan utifrån ett centraliserat länsperspektiv.
- Uppfyllande av gällande och kommande säkerhetskrav.
- Servicenivåer mot ägarna och samhällets medborgare.
- Ökande av nyttjandegraden i näten.
- Långsiktigt bidra till ökad medborgarnytta för regionen.
- Det uppkopplade samhällets möjligheter.
- Skapandet av förutsättningar för företagsetableringar i regionen.

4.4 Företagarna Västerbotten Service ABs motiv till ägande i AC-Net Externservice AB

Företagarna Västerbotten Service AB har under lång tid varit en del av AC-Net. Företagarna har alltid varit en del av den regionala utvecklingen och fört fram vikten av att få med de små- och medelstora företagens perspektiv. När AC-Net grundades var det med syfte att bygga upp ett nät för

Västerbotten, ett nät i världsklass. Även om ett nät aldrig blir färdigt är nätet och AC-Net idag något helt annat än vad det var från början.

Den bransch som AC-Net är verksam i blir alltmer viktig, konkurrensutsatt och komplicerad. Det ställs höga krav på säkerhet och kompetens för verksamheten. Om det i början av AC-Nets historia var något ovanligt för företag att ha internet så är det idag en hygienfaktor och ett fungerande nät är något alla företag tar för givet.

Precis som AC-Net utvecklas även Företagarna Västerbottens verksamhet och styrning. Företagarna Västerbotten Service AB fokuserar i allt större utsträckning på sitt huvuduppdrag som är att serva medlemmar och lokalföreningar för att de ska kunna bedriva så bra verksamhet som möjligt.

Mot bakgrund av detta är Företagarna Västerbotten beredda att, under rätt förutsättningar, avyttra sitt innehav i AC-Net Externservice AB. Företagarna Västerbotten ser sig inte längre som en långsiktig ägare i bolaget och känner att AC-Net och Företagarnas grundverksamhet kommer allt längre ifrån varandra. Företagarna Västerbotten Service är helt övertygade om att AC-Net kommer att fortsätta serva och värna regionen små- och medelstora företag även utan att Företagarna finns med som ägare för att bevaka att detta sker.

5. Omvärld

5.1 Regionala nät i Sverige – jämförelse

Det finns ett flertal regionala samarbeten i landet om regionalt nät. Nedan beskrivs några exempel på regionala samarbeten.

IT Norrbotten AB (Informationsteknik i Norrbotten AB)

Bolaget bildades 1996 i syfte att vara en utvecklingsmotor för spjutspetsteknologi och affärsdrivande IT-projekt i Norrbotten. Det regionala näringslivet, kommunerna i Norrbotten, Region Norrbotten samt Länsstyrelsen i Norrbotten och Luleå tekniska universitet stod bakom initiativet. Sedan 2005 ägs bolaget av Norrbottens 14 kommuner, samt Region Norrbotten. Till skillnad från AC-Net, bedrivs IT Norrbottens verksamhet i ett bolag.

Nätet är sammankopplat med Norrbottens 14 stadsnät (Norrbottens 14 kommuner), och binder samman länet i en digital infrastruktur. Nätet är även sammankopplat med både Norge och Finland, samt närliggande regional infrastruktur.

IT Norrbotten ska möjliggöra och tillgängliggöra digital infrastruktur, för ökad tillväxt och digital delaktighet i Norrbotten. I några särskilda uppdrag från ägarna ska IT Norrbotten:

- Jobba med kommunikationsinsatser för ökad anslutningsgrad fiber för hushåll. I det arbetet ska bolaget samverka med de regionala digitaliserings- och bredbandskoordinatorerna.
- Jobba med planering för hantering av samhällsstörningar och att verka för en samordnad operativ övervakning och drift av länets gemensamma samhällskritiska digitala infrastrukturer.
- Jobba med att långsiktigt säkra rådighet över det regionala fibernätet.

Uppdragen är viktiga för att uppfylla bredbandsmålen (göra möjligt), att säkerställa driftsäkra nät (tillgängligt) samt att säkerställa grunden för Norrbottens digitala utveckling i form av regionnätet och de lokala stadsnäten (rådigt).

I ägardirektiven framgår vidare att

Bolaget ska äga, förvalta och utveckla det länsgemensamma fiberbaserade regionnätet, samt erbjuda länets kommuner tjänsten att förvalta och utveckla deras stadsnät genom rollen som stadsnätsoperatör. Bolaget ska verka för att bredbandsnäten byggs ut och kommer till praktisk användning för lokalt näringsliv och offentlig service så att en mångfald av tjänster skapas.

Bolaget ska vara en resurs för driva gemensamma projekt, samt vara ägarnas förlängda arm gällande samordning och beställarkompetens.

Bolaget ska verka som katalysator för den regionala utvecklingen och tillväxten inom bolagets verksamhetsområde.

Bolaget ska utveckla och medverka i strategiska allianser såväl nationellt som internationellt. Ägarna ser positivt på att samverkan utvecklas med andra aktörer som tillsammans med bolaget kan stärka länets utveckling på både lokal och regional nivå.

Bolaget ska löpande arbeta med omvärldsanalys inom sitt verksamhetsområde, för ökad kompetens hos bolaget och ägarna.

Bolaget ska jobba med säkerhet för att uppnå en robust och tillgänglig samhällskritisk infrastruktur, genom att:

- Ansvara för kontinuitetsplanering för att motverka samhälls-påverkande störningar på den länsgemensamma digitala infrastrukturen
- Samordna och koordinera säkerhetsarbete med regionen, länsstyrelse, kommuner, stadsnät och myndigheter
- Samordna kommunikation och driftåtgärder vid extraordinära händelser

Bolagets arbete ska bedrivas i linje med regionala och kommunala utvecklingsstrategier för hållbar digital framtid i Norrbotten.

Bland de ekonomiska och finansiella målen, ingår att bolaget ska ha en god finansiell stabilitet, och fortsätta sitt arbete med att vara självfinansierande.

Bedömning har gjorts av att ägarnas fastställande av bolagsordning och ägardirektiv för bolaget är att jämföras med att ägarna tilldelat bolaget en tjänstekoncession. Ett uppdrag där den betydande delen av ersättningen erläggs av tredje man. En del av uppdraget är att tillgodose ägarnas direkta behov, en annan del av uppdraget består i att tillgodose allmänhetens behov (ägarnas indirekta behov). Bolaget förväntas ha betydande intäkter från andra än ägarna. Styrelsen består av fem ledamöter.

Netwest

Bolaget ägs av tjugoåtta kommuner och kommunala bolag, tillsammans med Västra Götalandsregionen. Bolaget bildades 2015. Uppdraget är att främja en hållbar och framtidssäker

bredbandsutveckling i Västra Götaland. Det sker främst genom att bolaget samordnar fibernät, såsom kommunala nät och fiberföreningars nät för att få till ett regionalt sammanhängande nät som kan erbjudas på marknaden. Västra Götalandsregionen äger 34 %, övriga 66 % är fördelade på de övriga ägarna. På sikt kommer sannolikt fler stadsnät och kommunala bolag att ansluta sig, men Västra Götalandsregionen kommer även fortsättningsvis äga 34 %. I likhet med IT Norrbotten, så bedrivs verksamheten i ett bolag. Värt att notera, är att under 2022 kommer aktieägaravtalet att ses över med intentionen att öppna upp för fler kommuner att bli delägare.

Netwest hänvisar till tjänstekoncession samt inhouseköp (Teckal) från ägarna. Även telekomundantaget tillämpas.

Organisatoriskt består styrelsen av 7 ledamöter och 3 suppleanter. En valberedning utser ledamöter till styrelsen. Ordförandeposten innehas av Västra Götalandsregionen.

Bolaget samordnar fibernät, såsom kommunala nät och fiberföreningars nät för att få till ett regionalt sammanhängande nät som kan erbjudas på marknaden. Verksamheten ger därmed ett mervärde åt regionala, kommunala och lokala investeringar samt en större räckvidd för tjänster via bredband till länets invånare. I ägardirektiv för Netwest framgår att bolaget har etablerats för att möjliggöra fler affärer och ökad lönsamhet i lokala stadsnät och fiberföreningsnät samt bidra till regional och lokal utveckling. I länet finns stadsnät och fiberföreningar vars accessnät når många hushåll/företag/offentliga verksamheter. Bolaget ska vara en möjliggörare för dessa nätägare att hyra ut fiber i sina nät, att ge operatörer och tjänsteleverantörer en gemensam ingång till regionens lokala nät, att få bolagets kunder att nå hushåll/företag/offentliga verksamheter kopplade till näten och för att stadsnät och fiberföreningar ska bli en integrerad del av infrastrukturen i Västra Götaland.

Ändamålet med verksamhet är att vara en relevant aktör på marknaden för fiberbaserade förbindelser och därigenom hjälpa till att uppnå de nationella och regionala bredbandsmålen. Bolaget ska stimulera fortsatt bredbandsutveckling i regionen genom att bidra till effektiv konkurrens på marknaden för elektronisk kommunikation. Bolaget ska främja en säker och effektiv infrastruktur för elektronisk kommunikation inom Västra Götaland och genom ägarnas lokala närvaro skapa nytta och mervärden för invånarna, näringslivet och offentliga verksamheter.

Samverkan kring åtgärder och gemensamma upphandlingar som ökar robusthet och sänker kostnaderna för stadsnät och fiberföreningar kan också ingå i Netwests verksamhet.

Bolaget ska också:

- Svara för och utveckla det regionala fibernätet (Västgötaringen)
- Agera samordnare för en affärsmodell för försäljning av svartfiber och kapacitetsförbindelser i regionen
- Marknadsföra och försälja förbindelser för elektronisk kommunikation och tillhörande tjänster på konkurrensneutrala och icke diskriminerande villkor
- För de kunder som så önskar, vara en gemensam ingång:
 - i regionala och nationella affärer, där kunden vill köpa lokalaccesser i mer än ett stadsnät
 - i affärer där lokalaccess kombineras med regional eller nationell transport
 - i affärer, där stadsnätet så godkänner, som rör lokalaccesser i ett stadsnät
- I första hand köpa accesser av stadsnäten, men även andra underleverantörer kan bli aktuella såsom lokala fiberföreningar eller kommersiella fiberägare
- Vara en regional partner åt stadsnäten i Västra Götaland för elektronisk kommunikation, utbyggnadsplanering, samordning, krisberedskapsfrågor mm.

Ett antal tilläggstjänster erbjuds också, exempelvis samordning av drift och underhåll, marknadsförings- och försäljningstjänster, samt att kunna agera som kommunal bredbandssamordnare för de kommuner som deläger.

Vad gäller ekonomi, så ska bolaget drivas på affärsmässiga principer, ha en ekonomi i balans och god finansiell stabilitet. Vinstutdelning ska inte ske, om inte ägarna särskilt kommer överens om detta. Bolagets resultat ska i första hand gå tillbaka till verksamheten i form av investeringar och verksamhetsutveckling. Ägarsamråd för samtliga ägare hålls minst en gång per år. Vid ägarsamrådet diskuteras ägarfrågor och externa samarbeten, samt, inför bolagsstämmans senare beslut, föreslå direktiv för styrelsens arbete. Samrådet kan utse en referensgrupp för att bereda dess ärenden.

Norrskan AB

21 delägare står bakom Norrskan ABs överenskommelse att långsiktigt samarbeta för utveckling av infrastruktur för datakommunikation och verksamhetsutveckling inom stadsnätområdet.

Ägarna finns i Dalarna, Gävleborg, Västernorrland och Västerbotten, och utgörs av energi-/stadsnätbolag samt några kommuner. För att diskutera ägarfrågor och samarbetsbehov/möjligheter, samt föreslå direktiv för styrelsens arbete hålls minst två ägarmöten per år.

Verksamheten startades för över 20 år sedan, och har under hela den tiden haft inriktning på datakommunikation på grundnivå för transport av datatjänster. Idag erbjuder bolaget rikstäckande tjänster, och via partners även till övriga länder i Norden. Samarbetet fokuserar på en utveckling i de regioner där ägarna finns etablerade. Bolaget ska drivas på affärsmässiga grunder, och ska över tid eftersträva en vinstmarginal på 5 procent. Det primära syftet är inte att ge utdelning till ägarna. Soliditeten bör över tid överstiga 30 procent.

I ägardirektiven för bolaget fastslås att ändamålet med verksamheten är att ”främja utveckling och användande av datakommunikation inom ägarnas område till gagn för såväl offentlig verksamhet som näringsliv och allmänhet. BOLAGET skall stimulera fortsatt bredbandsutveckling i regionen genom att bidra till effektiv konkurrens på marknaden för datakommunikation.”

Verksamhetens mål är att på affärsmässiga grunder

- skapa genom att hyra och/eller äga samt underhålla ett geografiskt spritt datakommunikationsnät
- vara den naturliga samarbetspartnern för de operatörer, tjänsteleverantörer, region- och stadsnät som finns i det område som datakommunikationsnät trafikerar
- alltid präglas av oberoende och neutralitet gentemot operatörer och tjänsteleverantörer
- genomföra samordnande verksamhetsprojekt och verksamhetsutveckling tillsammans med en eller flera ägare
- växa genom regional spridning inom de regioner där ägarna finns verksamma samt i angränsande regioner

5.2 Pågående ärenden och utredningar av betydelse

Utredning om lokaliseringsprincipen

Den 24 mars 2021 lämnade regeringskansliet ett uppdrag att ta fram förslag till undantag från lokaliseringsprincipen, i syfte att främja utbyggnaden av bredband. Uppdraget lämnades till Håkan Eriksson, kansliråd vid Kommunenheten på Finansdepartementet. Idag finns möjligheter för

kommunerna att samverka om anläggandet av bredbandsnät, men för att ytterligare främja möjligheterna till god tillgång till digital infrastruktur för hushåll och företag i hela landet ses denna möjlighet över.

I promemoria Ett undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandsutbyggnad presenteras utredningens förslag om en ny lag om undantag från lokaliseringsprincipen för utbyggnad av kommunala bredbandsnät. Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. Förslaget innebär att kommunala stadsnät kan bygga ut bredbandsnät utanför det egna området under förutsättning att det sker inom geografisk närhet till bredbandsnätet i den egna kommunen och för att uppnå en ändamålsenlig bredbandsinfrastruktur. Promemorian är för närvarande ute på remiss.

Promemorian beskriver att det finns cirka 160 stadsnät som är aktiva i cirka 200 kommuner. Stadsnäten ägs huvudsakligen av kommuner, men det förekommer även privat ägande. I cirka 90 av landets kommuner finns inte något stadsnät. I promemorian föreslås att sådan juridisk person som avses i 10 kap 2 och 6 §§ kommunallagen, det vill säga hel- och delägda bolag, föreningar och stiftelser, ska få bygga ut bredbandsnät utanför kommunen om det görs i geografisk närhet till ett eget bredbandsnät inom den egna kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig bredbandsinfrastruktur. Utbyggnad av bredbandsnät utanför kommunen och verksamheten i sådant nät ska bedrivas på samma sätt som bredbandsnät i den egna kommunen. Kravet på utbyggnad bör dock inte innebära ett krav på att det utbyggda bredbandsnätet måste vara fysiskt sammankopplat till det befintliga nätet. Vidare behöver anlagd infrastruktur underhållas. I promemorian lyfts även fram att ett undantag som möjliggör för kommuner att bygga ut bredbandsnät måste mot denna bakgrund kompletteras så att även driften av nätet omfattas.

Sammanfattningsvis lämnas följande bedömningar i promemorian:

- Ett undantag från lokaliseringsprincipen som innebär att kommuner kan bygga ut bredband utanför det egna området bör införas.
- Kommuner har, åtminstone, befogenhet att anlägga passiva nät. Det går inte att med säkerhet uttala sig om vilka övriga tjänster som kommuner har befogenhet att tillhandahålla.
- Rättsläget avseende självkostnadsprincipens tillämpning på bredbandsområdet får anses vara oklart.

Promemorians förslag: Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, får en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2 och 6 §§ kommunallagen bygga ut bredbandsnät utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till ett eget bredbandsnät inom den egna kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig bredbandsinfrastruktur.

Utbyggnad av bredbandsnät utanför kommunen och verksamheten i sådant nät ska bedrivas på samma sätt som bredbandsnät i den egna kommunen.

Norrskan – Konkurrensverkets beslut och skrivelse till Infrastrukturdepartementet

Konkurrensverket har nyligen utrett om det kommunala bolaget Norrskan bedriver försäljning av fiberkapacitet vid event i strid med reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen. Konkurrensverkets beslut från den 23 november 2021 innebär i korthet att Konkurrensverket inte kommer att utreda saken ytterligare, men Konkurrensverket anför i beslutet att det råder oklarhet om var gränserna för den kommunala kompetensen går på fiber- och

bredbandsområdet.⁵ I en skrivelse till regeringen⁶, riktad till Infrastrukturdepartementet, vill Konkurrensverket lyfta behov av att utreda denna oklarhet mot bakgrund av den utredning som pågår om undantag från lokaliseringsprincipen på bredbandsområdet. I klagomålet som föranledde Konkurrensverkets behandling av Norrskensärendet, anfördes att Norrskens skulle brutit mot lokaliseringsprincipen.

Konkurrensverket lämnade den 23 november 2021 in skrivelsen "Kommunal kompetens på fiber- och bredbandsområdet" (705/2021) till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet).

I skrivelsen anges bland annat att Konkurrensverket i sin tillsynsverksamhet har observerat att det föreligger en oklarhet kring var gränserna för den kommunala kompetensen går på fiber- och bredbandsområdet. Enligt Konkurrensverkets bedömning finns det en risk för att kommuner bedriver verksamhet inom området som ligger utanför den kommunala kompetensen. Konkurrensverket vill därför, mot bakgrund av den utredning som pågår om undantag från lokaliseringsprincipen på bredbandsområdet, uppmärksamma Infrastrukturdepartementet på detta. Betydelsen av oklarheter vad gäller den kommunala kompetensen kommer att öka om ett undantag införs när det gäller lokaliseringsprincipen. Enligt verket finns det därför ett behov av ett förtydligande av vilka verksamheter kommuner får bedriva på fiber- och bredbandsområdet, för att uppnå bättre förutsättningar för konkurrens på berörda marknader. Enligt Konkurrensverket är det även, för det fall ett undantag från lokaliseringsprincipen införs för bredbandsverksamhet, viktigt att reglera undantaget på ett ändamålsenligt sätt. Verket anför att en liknande reglering som den för t.ex. el och fjärrvärme kan vara fördelaktig för att värna om konkurrensen på marknaden.

Konkurrensverkets skrivelse har noterats i ovan nämnda promemoria om undantag från lokaliseringsprincipen.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i sin tur i skrivelse till regeringen lyft fram att regeringen skyndsamt borde gå vidare med förslaget om ett lagstadgat undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandverksamhet. SKR föreslår att ett sådant undantag införs i lagen om elektronisk kommunikation i samband med den pågående revideringen av lagen. SKR föreslår vidare i sin skrivelse att en definition av bredbandsverksamhet förs in i den nya lagen om elektronisk kommunikation.

Halmstads Fastighets AB (HFAB) och Halmstadsnät

HFAB har hänvisat till inhouseköp från systerbolaget Halmstadsnät AB, för uppdraget att leverera ett öppet bredbandsnät till de 11 000 lägenheter som finns i beståndet. För närvarande prövas ett överklagande hos Förvaltningsrätten, då Tele2s kommunikationsoperatör ITux menar att uppdraget bör upphandlas enligt LOU. HFAB hänvisar till Halmstadsnäts tjänstekoncession, och menar att det rör sig om ett inhouse-köp inom koncernen.

5.3 Nationella, regionala och kommunala strategier och agendor av betydelse

5.3.1 För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi

Visionen som ges uttryck i strategin är ett hållbart digitaliserat Sverige, där det övergripande målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. För att nå det

⁵ <https://www.konkurrensverket.se/konkurrens/tillsyn-arenden-och-beslut/arendelista/norrskens-ab/>

⁶ [Skrivelse, dnr 705/2021 – Kommunal kompetens på fiber- och bredbandsområdet \(konkurrensverket.se\)](#)

övergripande målet har fem delmål satts om (1) digital kompetens, (2) digital trygghet, (3) digital innovation, (4) digital ledning och (5) digital infrastruktur. Digitaliseringens möjligheter ska användas på bästa sätt i alla samhällsfunktioner och öka människors livskvalitet.

Delmålen är

D-kompetens: I Sverige ska alla kunna utveckla och använda sin digitala kompetens

D-trygghet: I Sverige ska det finnas de bästa förutsättningarna för alla att på ett säkert sätt ta del av, ta ansvar för samt ha tillit till det digitala samhället

D-innovation: I Sverige ska det finnas de bästa förutsättningarna för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas

D-ledning: I Sverige ska relevant, målmedveten och rättssäker effektivisering och kvalitetsutveckling ske genom digitalisering

D-infrastruktur: Hela Sverige bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster och som stödjer digitalisering

Delmålet om infrastruktur innebär en förbättring och förstärkning av den infrastruktur som är en förutsättning för ett modernt samhällsbygge, och omfattar dels hård infrastruktur såsom fysiska ledningar, till mjuk infrastruktur i form av logiska system för att kunna utbyta data – det vill säga lagar, standarder, begreppsanvändning och internetprotokoll.

I strategin uttrycker regeringen ett behov att förstärka samordningen av gemensamma standarder och begreppsmodeller för att skapa goda förutsättningar för digital samverkan inom offentlig sektor.

I den nationella bredbandsstrategin Sverige helt uppkopplat 2025 är följande nationella mål fastställda:

”År 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband

- 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
- 1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
- 0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s”

5.3.2 Regional digital agenda för Västerbottens län 2014-2020

Den nu gällande regionala digitala agendan för Västerbottens län 2014-2020 tillkom efter en avsiktsförklaring signerad av regionala företrädare. Signerande parter var Regionförbundet Västerbottens län, Länsstyrelsen Västerbotten och Landstinget i Västerbottens län, och avsiktsförklaringen innebar att Västerbotten ställde sig bakom de nationella målsättningarna med regeringens IT-politik. Avsiktsförklaringen innebar att undertecknande parter i bred samverkan med aktörer i näringsliv, akademi och det civila samhället skulle ta fram en Digital agenda för Västerbotten. Den regionala digitala agendan rymmer sju strategiska områden där digitaliseringen bedöms ge störst effekt för den regionala utvecklingen:

- Digital delaktighet och kompetens
- Den uppkopplade regionen
- Utveckling av det digitala lärandet
- Ökad delaktighet, kvalitet och effektivitet i hälsa, vård och omsorg

- Stärka forskning och innovation utifrån ett digitalt perspektiv
- Digitalt entreprenörskap och företagsutveckling
- Ett hållbart och smart digitalt samhälle

Den regionala digitala agendan (RDA) ger vägledning och utgör stöd för prioriteringar, planering och genomförande av utvecklingsinsatser som innefattar digitalisering.

En reviderad digital agenda för Västerbottens län är för närvarande under framtagande, med målsättning om beslut under hösten 2022.

5.3.3 Kommunala bredbandsstrategier

I tre av länets kommuner (Umeå, Skellefteå och Vindeln) organiseras det kommunala bredbandet genom bolag. I övriga av länets kommuner (Bjurholm, Norsjö, Nordmaling, Vännäs, Vilhelmina, Åsele, Dorotea, Malå, Robertsfors, Sorsele, Storuman och Lycksele) är bredbandsinfrastrukturen organiserad inom respektive kommuns förvaltning.

Ett flertal av länets kommuner har nyligen reviderat sin kommunala bredbandsstrategi – Bjurholms kommun, Dorotea kommun, Malå kommun, Nordmalings kommun och Sorsele kommun. I samtliga av de bredbandsstrategier som nyligen reviderats, fastslås principer som ska gälla för kommunens ägande av bredband och hur man ser på det kommunala ägandet av bredband. Bärande är synen på bredband som en samhällskritisk infrastruktur där rådighet över infrastrukturen är viktig ur ett demokratiskt perspektiv, men även för att säkerställa den långsiktiga utvecklingen.

Avseende samverkan i Västerbotten beskrivs fortsatt deltagande i det regionala samarbetet som leds av Region Västerbotten och AC-Net i de bredbandsstrategier som nyligen reviderats.

För att Västerbotten inte ska halka efter i bredbandsutvecklingen behöver samarbetet både fortsätta och fördjupas, för att skapa kostnadseffektiva och hållbara framtidslösningar. Detta kan till exempel gälla samverkan kring innehållstjänster i nätet, drift, upphandlingar, hantering av ansökningar, projekt och utbyggnadsåtgärder samt hantering av lagar och regelverk.

Möten och samverkansprojekt med andra kommuner och regionala aktörer ses som prioriterade i syfte att identifiera synergieffekter och utbyta kunskap och erfarenhet. Samt medverka i fortsatt utveckling av samrådsmodeller för resursfördelning i "Västerbottensmodellens" anda.

I Robertsfors kommun, Storumans kommun, Vilhelmina kommun, Norsjö kommun, Åsele kommun samt Vännäs kommun pågår ett revideringsarbete av den kommunala bredbandsstrategin vid skrivande stund.

Skellefteå kommuns senast beslutade kommunala bredbandsstrategi avser perioden 2015-2020, och det är enligt uppgift i dagsläget inte klart om en revidering av bredbandsstrategi ska genomföras. Umeå kommun har ett IT-infrastrukturprogram som avser perioden 2015-2019.

Se bilaga, Kommunala bredbandsstrategier för en övergripande sammanfattning.

5.3.4 Trender inom bredbandsbranschen

Konsolidering

Över de senaste åren har konsolidering bland aktörer på bredbandsmarknaden blivit ett faktum, där flertalet internetleverantörer konsoliderats genom förvärv. Motiv bakom denna utveckling kan beskrivas med att internetleverantörer behöver allt fler kunder som kan bära omkostnaderna för

internetleverantörerna till följd av sjunkande priser. Marknaden för internettjänster börjar dessutom bli mättad, med följd att konkurrensen om kunderna hårdnar. Begreppet samverkan blir allt vanligare. Det finns exempel på när bredbandsnät går samman för att effektivisera och minska kostnader, eller genom samverkan bli en större marknadsaktör.

Sjunkande prisnivåer

I takt med att utvecklingen av hårdvara gått framåt har även priserna för produkterna svartfiber, kapacitet och våglängder sjunkit. Utbyggnaden av de lokala bredbandsnäten har mattats av ur ett regionalt och nationellt perspektiv – även om det fortfarande finns en del vita fläckar. Men marknaden har i viss bemärkelse stagnerat när det gäller antalet kunder som operatörerna konkurrerar om. Den tillväxt som är möjlig, hänger ihop med ökat behov av bandbredd. Dock går utvecklingen av produktion av bandbredd fortare än behovet av bandbredd.

Ny teknik

Nya typer av tjänster eller applikationer som är i behov av bandbredd bubblar men det är inte möjligt att med säkerhet säga att det i sig kommer generera mer trafik. Det ställs dock andra krav på den regionala och nationella bredbandsinfrastrukturen. Kravet på tillgänglighet samt kvalitet ökar och ett begrepp som med säkerhet kommer att påverka värde är fördröjning "latency".

Hur behov av latency kan komma påverka existerande produkter och affärer för de regionala bredbandsnäten är svårt att sja om, men gissningsvis kommer behovet av co-location (samlokalisering) öka då långa avstånd är en utmaning för låg fördröjning (latency), som många gånger är önskemålet. Inplacering och trådlösa IoT-nät kan betraktas som framtida produktkategorier.

Större roll inom samhällsutvecklingen

Det talas om fibernäten som "den femte infrastrukturen". Mycket av den utveckling som ses i nutid handlar om nya digitala lösningar som effektiviserar, innoverar och förbättrar samhället. Ofta är dessa lösningar beroende av väl fungerande IT-infrastrukturer. Både vad gäller system, men även kommunikation.

Bredbandsnäten, som de senaste tjugo åren byggts upp med mycket hjälp av entreprenöriell anda, har nu blivit samhällskritiskt ur fler avseenden. De är redan idag en naturlig del i välfärden vilket gör att störningar eller avbrott i näten kan få besvärliga eller katastrofala konsekvenser. I vissa fall kan det vara på tal om rikets säkerhet men i vart fall samhällets säkerhet som exempelvis liv och död.

Fibernätens roll i samhällsutvecklingen håller på att materialiseras i form av nya lagar och föreskrifter som ställer allt högre krav på nätägare.

Det rådande säkerhetsläget globalt efter Rysslands invasion av Ukraina, kommer sannolikt att innebära än mer skärpta säkerhetskrav vad gäller bredbandsinfrastrukturen och informationssäkerhet överlag. Sannolikt kan även behovet av rådgivet över den egna bredbandsinfrastrukturen bli än viktigare.

6. Redovisning av alternativ

Se även bilaga schematisk översikt för sammanställning av nedan redovisade alternativ.

6.1. Två bolag

6.1 A. Två bolag – oförändrad ägarstruktur respektive förändrad ägarstruktur

Utan några vidtagna åtgärder kvarstår ägarstrukturen oförändrad – det vill säga, en uppdelning i två bolag där AC-Net Internservice AB ägs av Region Västerbotten (51 procent), Skellefteå Kraft AB (24,5 procent) samt Umeå Energi Umenet AB (24,5 procent) med uppdrag att tillhandahålla ett regionalt bredbandsnät inom Västerbottens län för sina ägare. Bolaget ska då även fortsättningsvis med samhällsnytta verka för tillgång till ett regionalt bredbandsnät för sina ägare och iakttä samma begränsningar som skulle gälla om verksamheten i stället utförts i kommunal regi.

För AC-Net Externservice AB skulle följande ägarförhållanden fortsatt gälla, givet att inga åtgärder vidtas: Region Västerbotten (51 procent), Skellefteå Kraft AB (20,5 procent), Umeå Energi Umenet AB (20,5 procent) samt Företagarna Västerbotten AB (8,0 procent). Bolaget ska primärt erbjuda externa parter överskottskapacitet från det regionala bredbandsnät som bolaget medverkar till att upprätthålla för sina ägare samt därmed förenlig verksamhet. Bolaget skulle även fortsättningsvis vara skyldigt att utföra de uppdrag som tilldelas av ägarna, och verksamheten ska i tillämpliga delar bedrivas i enlighet med Svenska Stadsnätsföreningens öppenhetsdeklaration och god praxis för offentligt ägd telekomverksamhet.

I det fall ägarstrukturen skulle förändras, innebär det att en eller flera ägare vidtar åtgärder som innebär att antingen förändra sitt aktieinnehav i ett eller båda bolagen, alternativt att ytterligare en eller flera ägare tillkommer i ett eller båda av bolagen.

I nu gällande aktieägaravtal har part möjlighet att överlåta sina aktier i Internservice AB respektive Externservice AB till ett bolag som ingår i samma koncern som överlåtande part, Region Västerbotten har rätt att överlåta sina aktier i Internservice AB och Externservice AB till en eller flera kommuner inom Västerbottens län, slutligen har Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB rätt att överlåta sina aktier i Internservice AB respektive Externservice AB till sina ultimata ägare Skellefteå kommun respektive Umeå kommun. Förbehåll i samtliga av dessa fall att den överlåtande parten ska se till att den nya ägaren förbinder sig till att vid eventuell överlåtelse av aktier i ett senare skede, först överlåter aktierna tillbaka till den överlåtande parten (det vill säga tillbaka till Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB) eller till ett annat bolag inom samma koncern som Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB befinner sig i. För Region Västerbotten, innebär detta att tillse att aktierna överläts åter till Region Västerbotten från den/de kommun/-er som förvärvat aktierna.

Vad gäller AC-Net Externservice AB är även Företagarna Västerbotten AB en part.

Se bilaga 2 schematisk översikt.

6.1 B. Två bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel (i ett eller båda bolagen)

Detta alternativ innebär att primärkommunerna erbjuds möjlighet att förvärva aktier i ett eller båda bolagen. Region Västerbotten har enligt nu gällande aktieägaravtal rätt att överlåta aktier till en eller flera av länets kommuner. Skellefteå Kraft AB och Umeå Energi Umenet AB har även rätt enligt

aktieägaravtalet att överlåta aktier till sina ultimata ägare, Skellefteå kommun respektive Umeå kommun.

Se bilaga 2 schematisk översikt.

6.1 C. Två bolag – förändrat uppdragsförhållande

Alternativet innebär att verksamhet fortsatt bedrivs i två bolag, men där utrymme finns för att förändra bolagens uppdragsförhållande för att ytterligare separera bolagens verksamheter.

Vidtagna förändringar skulle möjliggöra för att renodla uppdragen i respektive bolag och därmed även tydliggöra respektive bolags erbjudanden och verksamhet. Möjligen även minska risken för att bolagen vid genomlysning betraktas som ett och samma bolag. Fördelar respektive nackdelar i övrigt, bedöms vara beroende av ägarstruktur.

Se bilaga schematisk översikt

6.2. Ett bolag

6.2 A. Ett bolag – oförändrad ägarstruktur i termer av delägare, där samtliga nuvarande ägare kvarstår som ägare

Alternativet innebär att den verksamhet som nu bedrivs i två bolag, efter vidtagna åtgärder skulle bedrivas inom ett bolag. Antingen med oförändrade uppdrag, alternativt med förändrat uppdragsinnehåll. Ägare till det gemensamma bolaget skulle då utgöras av Region Västerbotten, Skellefteå Kraft AB, Umeå Energi Umenet AB samt Företagarna Västerbotten AB.

Se bilaga schematisk översikt

6.2 B. Ett bolag – förändrad ägarstruktur

Detta alternativ innebär att åtgärder vidtas för att delar av eller hela den verksamhet som nu bedrivs i två bolag, efter vidtagna åtgärder bedrivs i ett bolag. Samt att förändringar i ägande görs utifrån de villkor som respektive aktieägaravtal medger för respektive part att helt eller delvis minskar sitt aktieinnehav alternativt överlåta sitt aktieinnehav till annan part.

Se bilaga schematisk översikt

6.2 C. Ett bolag – förändrad ägarstruktur där primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel

Alternativ 2 C innebär en förändrad ägarstruktur där de båda bolagens verksamhet helt eller delvis samlas i ett bolag, samt att primärkommunerna erbjuds möjlighet till ägarandel i det bolag som kvarstår.

Inom ramen för nuvarande aktieägaravtal finns förutsättningar för att erbjuda primärkommunerna ägande. Region Västerbotten har rätt att överlåta sina aktier i Internservice AB respektive Externservice AB till en eller flera kommuner inom Västerbottens län, slutligen har Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB rätt att överlåta sina aktier till sina ultimata ägare Skellefteå kommun respektive Umeå kommun. Förbehåll i samtliga av dessa fall att den överlåtande parten ska se till att den nya ägaren förbinder sig till att vid eventuell överlåtelse av aktier i ett senare skede,

först överlåter aktierna tillbaka till den överlåtande parten (det vill säga tillbaka till Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB) eller till ett annat bolag inom samma koncern som Skellefteå Kraft AB respektive Umeå Energi Umenet AB befinner sig i. För Region Västerbotten, innebär detta att tillse att aktierna överläts åter till Region Västerbotten. Vad gäller AC-Net Externservice AB, gäller samma förhållande med tillägg för att där är även Företagarna Västerbotten AB en part.

Se bilaga schematisk översikt

6.3. Framtida behov och påverkan på bolagsstruktur

Under utredningens genomförande har möjlig utveckling av bolagens verksamheter i framtiden identifierats. Inför rekommendation från arbetsgruppen har möjligheterna till ett sådant nyläge beaktats för att inte begränsa förutsättningarna för att utveckla bolagens verksamheter i framtiden.

Den fortsatta digitaliseringen i regionen skapar både nya möjligheter och utmaningar i struktur och samsyn.

För att säkerställa fortsatt hållbar utveckling och tillväxt i regionen måste alla invånare, det offentliga, företag, akademi och civilsamhälle i Västerbotten få likartade möjligheter att bo, verka och dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

För AC-Netbolagens framtida utveckling är följande frågor viktiga att belysa:

1. Hur kan konkurrenskraft och utveckling säkerställas och ökas?
2. Hur kan nyttjandegraden av näten öka?
3. Hur skapas ökad kostnadseffektivitet?
 - Nyckelfrågorna går från fokus på utbyggnad till att öka nyttjandegraden och säkerställa en kostnadseffektiv drift och fortsatt utveckling av bredbandsinfrastrukturen.
 - Detta för att möta kraven som invånare, ägare, Regionen och kommuner kommer att möta i nästa fas av digitaliseringen.
 - Samsyn och ökad samordning kommer att vara avgörande för en konkurrenskraftig och hållbar bredbandsinfrastruktur med en långsiktig gemensam målbild för regionen, invånarna och ägarnas bästa.

Ett smart samhälle är ett samhälle som utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att göra livet enklare för det offentliga, invånare, företagare och besökare. I samhället skapas kontinuerligt nya smarta tjänster som verkar för samhällets innovation. Tjänsterna som utvecklas måste utformas på ett sätt som skapar möjligheter för alla invånare i samhället att nyttja dem.

Det smarta samhället förväntas skapa nytta i form av ökad livskvalitet, ett bättre klimat för företagande samt en ökad öppenhet och medvetenhet. Ett smartare samhälle bidrar till ökad livskvalitet genom enklare, effektivare och anpassade tjänster. Med ett bättre klimat för företagande skapas bättre förutsättningar för ökad tillväxt och sysselsättning samt ökad attraktivitet för investeringar. I ett Västerbotten under förändring finns behov och utmaningar som delvis kan bemötas och tillgodoses genom smarta och digitala lösningar. Förändringen drivs bland annat av övergripande trender så som globalisering, pandemin, cirkulär samhällsutveckling, elektrifiering och ökad livslängd.

Digitaliseringen är en genomgripande transformation som har påskyndats genom utvecklingen av nya tekniker och förändrade beteenden, vilket möjliggör nya former av tjänster och lösningar.

Digitaliseringen innebär ett paradigmskifte och har redan förändrat vårt sätt att leva. Förändringen har pågått länge men har accelererat kraftigt de senare åren genom snabb teknikutveckling och minskade kostnader för teknik samt de utmaningar som pandemin fört med sig. Människor lever idag i ett samhälle som präglas av mobilitet, där information är tillgänglig var de än är, och där det digitala och det fysiska allt mer smälter samman.

Teknisk utveckling inom områden som moln, mobilitet, Internet of Things (IoT), säkerhet, dataanalys och AI öppnar nya möjligheter för smarta lösningar i ett framtida samhälle. I Västerbotten finns det mycket goda förutsättningar, exempelvis i form av en mycket väl utbyggd fiberinfrastruktur och ett väl fungerande samarbetsklimat.

För att åstadkomma detta fordras en sammanhållen syn på den offentliga sektorns syn på skapandet av ett smart samhälle. För ett mångfacetterat samhälle är det en stor utmaning att skapa goda möjligheter för samverkan mellan olika tillämpningar och tekniker och säkerställa synergier och skalfördelar tvärs dessa. En viktig nyckel till framgång är att undvika vertikala lösningar som riskerar fungera som silos. För att lyckas med detta krävs ett horisontellt synsätt där man för olika områden skapar samsyn med tydliga standarder och riktlinjer för tillämpningar och tekniker.

Ett sätt att skapa förutsättningarna för att nå dessa möjligheter är att komma överens om en gemensam målbild och en färdplan till det målet. Skall alla invånare i Västerbotten få likartade möjligheter att verka och bo behöver goda förutsättningar finnas för en länsgemensam grundläggande bredbandsinfrastruktur som är framtidssäkrad

Förslag om ett liknande initiativ har tidigare lyfts, men inte realiserats. För att nå samsyn i en gemensam målbild och hur en sådan målbild skulle kunna realiserars över tid, krävs en bred dialog som involverar AC-Netbolaget/-en, dess ägare samt länets kommuner. En hög grad av delaktighet och inflytande från länets kommuner som äger och driver de stadsnät som utgör stommen i den regionala bredbandsinfrastrukturen är viktig för att säkerställa fortsatt rådighet över den samhällskritiska infrastrukturen, och är en grund för att nå den samsyn som krävs.

Det har inom ramen för denna utredning inte varit möjligt att utreda sådana förutsättningar, men oaktat AC-Netbolagens framtida organisering är AC-Nets framtida roll en viktig framtidsfråga att belysa. AC-Netbolagens framtida organisering bör möjliggöra för en sådan utveckling.

Utöver detta har ytterligare juridiska frågeställningar utretts under utredningens genomförande, dessa redovisas nedan.

6.4 Klargörande av förutsättningar utifrån juridiska frågeställningar

Med stöd av Hellströms advokatbyrå har juridiska frågeställningar av betydelse för AC-Netbolagens förutsättningar och verksamhet utretts.

I vilken utsträckning är Teckalundantaget tillämpligt i respektive alternativ? Kan åtgärder vidtas som möjliggör tillämpning av Teckalundantaget?

Inledningsvis kan noteras att tillämpningen av Teckal-reglerna är undantag från de unionsrättsliga reglerna om upphandlingsskyldighet. De ska tolkas strikt och det är den som åberopar undantaget som har bevisbördan för att undantaget kan tillämpas.

Det saknas nationell praxis från Högsta förvaltningsdomstolen som belyser tillämpningen av kontrollkriteriet vid intern upphandling. Kriteriets tillämpning har emellertid blivit föremål för prövning i några avgöranden från de svenska underrätterna.

Sammanfattningsvis:

Givet inga förändringar,

AC-Net Internservice utför i dagsläget mindre än 80 procent av sin verksamhet för ägarnas räkning

=> Teckalundantaget ej tillämpligt

AC-Net Externservice utför mindre än 80 procent av sin verksamhet för ägarnas räkning, och det finns privata ägarintressen

=> Teckalundantaget ej tillämpligt

Förutsättningarna för att tillämpa Teckalundantaget ökar om primärkommunerna är delägare i AC-Net, genom att minst 80 procent av omsättningen är gentemot ägarna uppfylls lättare. På grund av det förändrade förhållandet att kommunerna blir delägare. I detta perspektiv kan det vara av intresse att överväga ett eller två bolag då försäljningen i AC-Net Externservice även sker till privata verksamhetsutövare. Det får heller inte förekomma privat ägande.

I bilaga, schematisk översikt, kommenteras tillämplighet vid respektive alternativ.

<p>Vilka krav ställer lagstiftningen på ägarandel/aktieinnehav och representation i styrelse, samt på inflytande över bolagets inriktning och mål</p>
--

Kriterierna för om en upphandling ska utgöra en intern upphandling när det är fråga om flera upphandlande myndigheter som kontrollerar motparten, är om den upphandlande myndigheten gemensamt med andra upphandlande myndigheter utövar kontroll över motparten som motsvarar den som myndigheterna utövar över sina egna förvaltningar.

För gemensam kontroll krävs att

1. Motpartens beslutsorgan består av representanter från samtliga myndigheter.
2. Myndigheterna tillsammans har ett avgörande inflytande över motpartens strategiska mål och viktiga beslut.
3. Motparten inte har något eget intresse som strider mot myndighetens intressen.

Alla dessa förutsättningar behöver vara uppfyllda för att en sådan gemensam kontroll som avses ska kunna anses utövas. Kontrollen måste dessutom vara effektiv. Till exempel via ägarstyrning genom en föreskrift i bolagsordningen om att vissa extraordinära beslut inte får fattas utan beslut av bolagsstämman och att upphandlande myndigheten utser en eller flera lekmannarevisorer i bolaget är andra åtgärder som bedöms kontrollskapande. Utformningen av bolagsordning, bolagsstämmobeslut och ägardirektiv är därmed viktiga för att säkerställa tillräckligt inflytande.

- Det finns inga krav på ett minsta ägande av aktie eller andel i motparten från den upphandlande myndighetens eller myndigheternas sida.
- Representation i motpartens beslutsorgan är däremot en förutsättning för att utöva motsvarande kontroll, även om det inte är en självständig förutsättning. Hur denna representation ska se ut är däremot inte reglerat. Det finns inget som hindrar att en representant företräder flera eller till och med samtliga deltagande upphandlande myndigheter i en kontrollerad parts beslutsorgan. Det som har betydelse är att samtliga upphandlande myndigheter har inflytande över med vilka representanter som organet sammansätts.

Vilka konsekvenser har Sysav-domen (KamR Sthlm 4167-16) på beslut om organisering av bolagens verksamhet? Finns senare rättspraxis som tydliggör aktuellt rättsläge?

Denna fråga har betydelse för att klargöra om de båda bolagens verksamheter är så lika att de skulle betraktas som en och samma verksamhet vid en domstolsprövning, i likhet med den Kammarrättsdom som avses ovan, den så kallade Sysav-domen. Förvaltningsrätten och Kammarrätten (de två första rättsinstanserna) var eniga om bedömning av verksamhetskriteriets tillämpning. Kammarrättens dom undanröjdes sedermera av Högsta förvaltningsdomstolen, utan att Högsta förvaltningsdomstolen specifikt uttalat sig om Kammarrättens bedömning vad gäller tillämpning av verksamhetskriteriet.

Kammarrätten pekar inte uttryckligen ut någon enskild omständighet eller några gemensamma omständigheter som har störst betydelse för sitt resonemang. I stället verkar domstolen fästa vikt vid alla de nämnda omständigheterna som sammantaget leder till bedömningen att bolagen är så nära sammankopplade att båda bolagens verksamheter ska beaktas. Av allra störst betydelse i detta är *troligtvis* att bolagen efter ombildningen fortfarande bedriver i mycket stor utsträckning samma verksamhet och med en i stort sett samma omfattning som tidigare. Domstolen framhåller vidare särskilt det faktum att dotterbolaget Sysav Industri AB förefaller vara beroende av Sysav AB:s anläggningstillgångar för att kunna bedriva sin verksamhet.

I bilaga, schematisk översikt, kommenteras möjliga åtgärder vid berörda alternativ.

Den risk som Region Västerbotten och de från kontraktet avropande myndigheterna bär i ljuset av detta vid en bedömt felaktig tillämpning av undantaget för intern upphandling är att åläggas upphandlingsskadeavgift och att bli tilldömda skyldighet att betala skadestånd samt behov att vidta rättelse.

Påverkas möjligheten att tillämpa teleundantaget i de olika alternativen?

Anskaffningar som en upphandlande myndighet gör i huvudsakligt syfte att tillhandahålla sådana överföringsystem, kopplings- och dirigeringsutrustning samt passiva delar av nät eller andra resurser som medger överföring av signaler på optisk väg eller via elektromagnetiska överföringsmedier och

som används helt eller huvudsakligen för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster och som stödjer informationsöverföring mellan nätanslutningspunkter är undantagna från LOUs tillämpningsområde.

Teleundantaget gäller för anskaffningar som i huvudsak syftar till att ge en upphandlande myndighet möjlighet att

1. Tillhandahålla eller driva ett allmänt kommunikationsnät, eller
2. För allmänheten tillhandahålla elektronisk kommunikationstjänst

Med allmänt kommunikationsnät avses (enligt lag om elektronisk kommunikation LEK):

"...elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster och som stödjer informationsöverföring mellan nätanslutningspunkter."

Elektronisk kommunikationstjänst:

"... tjänst som vanligen tillhandahålls mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät."

En förutsättning för att undantaget ska vara tillämpligt är att det är den upphandlande myndigheten själv som ska tillhandahålla det allmänna kommunikationsnätet.

Region Västerbotten kan därmed inte tillämpa teleundantaget.

AC-Net Internservice AB, AC-Net Externservice AB samt länets kommuner är att betrakta som upphandlande myndigheter.

- Bedömning som har gjorts av det regionala nätet och Internservice anskaffningar av tillgång till svartfibernät från respektive kommun är att det är fråga om tillhandahållande av ett allmänt kommunikationsnät.
- Bedömning som har gjorts av Externservice anskaffning av svartfiber från länets kommuner, för att erbjuda elektroniska kommunikationstjänster, primärt genom att erbjuda externa parter överskottskapacitet från det regionala bredbandsnät som bolaget medverkar till att upprätthålla för sina ägare, är att teleundantaget är tillämpligt. Detta då syftet är att tillhandahålla det allmänna kommunikationsnätet och de elektroniska transmissionstjänsterna för allmänheten, det vill säga är öppna för en vid krets av användare.

För att göra bedömning av i vilken mån teleundantaget är tillämpligt i förhållandet mellan Internservice och varje enskild kommun, måste en bedömning göras av i vilket huvudsakligt syfte som anskaffningen sker – om det är för att ge kommunen tillgång till nätet för sin rent interna verksamhet, eller om det sker för att kommunen ska ges möjlighet att tillhandahålla tillgång till ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig kommunikationstjänst som kommunen bedriver. Till exempel ett öppet stadsnät.

Sammanfattningsvis - vilka delar/områden skulle kunna inordnas under teleundantaget för ägarnas resp. för primärkommunernas del?

Tjänster som införskaffas med syfte att täcka ett internt myndighetsbehov omfattas inte av teleundantaget och ska upphandlas enligt LOU. Tjänster som kan sorteras in under definitionerna i 1

kap. 7 § LEK omfattas av teleundantaget och kan direktupphandlas utan att behöva iaktta LOUs upphandlingsprocess.

För kommunerna: Teleundantaget kan tillämpas i alla delar som inte är kopplat till den kommunala organisationens interna behov.

Bedömning av AC-Netbolagens möjligheter att tillämpa direktupphandling enligt LOU nya lydelse från och med den 1 februari 2022

Från och med den 1 februari 2022 sker förändringar i lagen om offentlig upphandling bland annat genom att två nya kapitel införs. Förändringarna innebär dels en ny definition av direktupphandling, och dels förändringar i när direktupphandling får användas.

Direktupphandling får alltid användas om värdet av upphandlingen understiger 700 000 kronor.

Vid en bedömning framgår att inga av de tjänster som AC-Netbolagen anskaffar eller några av de tjänster som Region Västerbotten eller länets kommuner anskaffar från Internservice är sådana tjänster som omfattas av förändringar som trätt i kraft från och med den 1 februari 2022.

Vilka eventuella förutsättningar finns för Hamburgundantaget?

Hamburgundantaget innebär att upphandlande organisationer som tillhandahåller offentliga tjänster med **samma mål** får ingå samarbetsavtal utan upphandling. Privata aktörer kan inte vara parter i avtalet.

Om det handlar om rena köp och inte samarbeten i AC-Netbolagens fall, så är Hamburgundantaget inte tillämpligt. Utöver detta finns även privat aktör i AC-Net Externservice AB. Tidigare utredningar har även funnit att någon form av avtalsamverkan inte möjliggör för direktupphandling via AC-Net Internservice om det handlar om rena köp.

Under utredningens genomförande har det dock uppmärksammats att det finns delar av relationerna mellan Region Västerbotten/länets primärkommuner och AC-Netbolagen där det sker ett utbyte där parterna samarbetar genom att bidra med olika slags prestationer. Av denna anledning kan möjligheten att samarbeta genom ett samverkansavtal vara en möjlighet att utreda vidare.

Sammanfattningsvis

Möjlighet för upphandlande myndigheter att samarbeta för att "... säkerställa att de offentliga tjänster som myndigheterna ska utföra tillhandahålls för att uppnå myndigheternas gemensamma mål." (3 kap. 17 § LOU)

Offentligt styrt organ (1:18 LOU) betraktas som upphandlande myndighet. AC Netbolagen är sådana offentligt styrda organ vilket möjliggör samarbete mellan region resp. kommuner och AC-Net.

Det ska röra sig om ett avtal genom vilket ett samarbete mellan myndigheter inrättas.

- Avtalet ska syfta till att säkerställa att ett allmännyttigt uppdrag som är gemensamt för dessa myndigheter fullgörs.
- Avtalet ska enbart ingås mellan offentliga organ utan inblandning av någon privat part.
- Ingen privat leverantör ska ges någon fördel i förhållande till sina konkurrenter.
- Samarbetet ska uteslutande styras av överväganden och krav som är ägnade att uppnå mål av allmänintresse.

Alla kriterier måste vara uppfyllda för att undantaget ska vara tillämpligt.

Således möjligt att skapa ett Hamburgsamarbete mellan Region Västerbotten och AC-Net Internservice. Kan också innefatta primärkommunerna i detta samarbete. Externservice ej möjligt ingå ett Hamburgsamarbete på grund av privat delägare förutsatt att detta fortsatt gäller.

Vilka kommunalrättsliga och aktiebolagsrättsliga aspekter kan göras gällande för respektive alternativ?

För närvarande pågår en utredning av lokaliseringsprincipen (se ovan) som kan komma att ha betydelse. Inom ramen för den utredningen berörs även självkostnadsprincipen. Den rättsliga utvecklingen vad gäller kommunal bredbandsverksamhet är därmed i dagsläget osäker, men det finns signaler som tyder på en utveckling som underlättar för kommuner genom kommunala bolag och föreningar att samverka i högre utsträckning än tidigare kring bredbandsutbyggnad, i linje med nationella strategier och beslut. Inom Västerbottens län finns det tre kommuner som i dagsläget valt att organisera genom bolag.

Konkurrensverket har i samband med den utredning som pågår, påtalat att det råder en oklarhet kring var gränserna för den kommunala kompetensen går på fiber- och bredbandsområdet. SKR i sin tur, uttalar i skrivelse att regeringen skyndsamt borde gå vidare med ett lagstadgat undantag från lokaliseringsprincipen vad gäller kommunal bredbandsverksamhet.

Den framtida rättsutvecklingen på området är oklar men utifrån vad som i dagsläget är känt, bedöms det inte påverka slutsatserna av denna utredning.

Inga särskilda aktiebolagsrättsliga aspekter har identifierats under utredningens genomförande. Beroende på ägarnas ställningstaganden inför fortsatt process, kan aktiebolagsrättsliga aspekter göras gällande.

Vilka risker/konsekvenser är förknippade med respektive alternativ?

Se bilaga, schematisk sammanställning

Skatterättsliga konsekvenser förknippade med alternativ enl 2 ovan.

Skatterättsliga konsekvenser har under utredningens genomförande valts bort i ett första skede till dess ställningstagande gjorts av ägarna.

Redogör för eventuell påverkan utifrån Lag om elektronisk kommunikation

Bedömning är att LEK inte har någon påverkan på frågan om ett eller två bolag. Förändrad LEK kommer att träda i kraft inom kort.

Finns andra alternativ eller rättsliga förutsättningar att beakta?

En sammanställning över de kostnader som är förknippade med administration, revision, försäkring, styrelsearvoden samt personalkostnader som kan betraktas som "dubbla" utifrån uppdelning i två bolag redovisas i bilaga 3 *Redogörelse för dubbla kostnader i AC-Netbolagen*. Sammanfattningsvis lämnas bedömning av en förändring där de två bolagen bildar ett gemensamt bolag skulle innebära möjlig besparing i dubbla kostnader med cirka 300 tkr årligen, samt en tidseffektivisering motsvarande cirka 300 tkr per år. Här kan även noteras den kostnad som ägarstyrning av dubbla bolag renderar respektive ägare.

Möjligheten att upphandla tjänstekoncession

Lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner trädde i kraft 1 januari 2017 (LUK), och gäller inte för upphandlingar av koncessioner som påbörjats före ikraftträdandet. LUK gäller för upphandling av byggkoncessioner och tjänstekoncessioner som genomförs av en upphandlande myndighet eller enhet.

Det uppskattade värdet av tjänstekoncessionen, det som bland annat styr huruvida direktupphandling får göras eller inte, avgörs av koncessionshavarens sammanlagda omsättning till följd av koncessionen under dess löptid, bland annat följande:

- värdet av options- och förlängningsklausuler,
- intäkter från betalning av avgifter från användarna av tjänsterna,
- ersättningar eller andra ekonomiska fördelar oavsett form som koncessionshavaren får av den upphandlande myndigheten eller någon annan myndighet,
- värdet av bidrag eller andra ekonomiska fördelar som koncessionshavaren får från tredje man för utförandet av koncessionen,
- intäkter från försäljning av eventuella tillgångar som är en del av koncessionen,

=> Gränsvärdet för direktupphandling uppnås snabbt och upphandling behöver göras, dock något förenklad då tröskelvärdet för koncessionsupphandlingar ligger på ca 56 milj. Upphandlingar understigande det beloppet görs enligt nationell lagstiftning som är något enklare än den direktivstyrda och innehåller inte lika många regler kring hur en upphandling ska genomföras. Skillnaderna består främst i att den upphandlande myndigheten själv väljer lämpligt sätt att genomföra upphandlingen på. Upphandlingen måste dock genomföras i enlighet med de grundläggande principerna (icke diskriminering, likabehandling, proportionalitet, öppenhet och

ömsesidigt erkännande). Regler om annonsering och tidsfrister är annorlunda mot vad som gäller vid upphandling över tröskelvärdena.

Kriterierna för en tjänstekoncession kan föreligga om förutsättningarna finns införda i bolagens styrande dokument. Då upphandlingslagstiftningen ställer krav om annonsering och information till anbudsgivare mm, så bedöms tjänstekoncession inte vara möjligt vad gäller AC-Netbolagen.

7. Förslag till fortsatt process

Vid utredningens genomförande har det klarlagts att motiven för den ursprungliga uppdelningen av AC-Netbolagens verksamhet i två bolag inte längre gäller, till följd av utvecklingen inom det juridiska området.

Tillämpningen av Teckal har förändrats, och det bedöms inte finnas någon bolagskonstruktion som med säkerhet innebär att Teckal kan återopas.

Möjligheten till Hamburgundantag har tillkommit.

Ny bedömning har gjorts av möjligheterna att återopa telekomundantaget.

Organisering av verksamheten i ett bolag istället för två bolag, skulle underlätta dels för ägarnas möjligheter att styra verksamheten, men även underlätta för operativ ledning och administration.

En förutsättning för att kunna återopa Hamburgundantaget är att det privata ägandet avvecklas. Att avveckla det privata ägandet är i linje med Företagarna Västerbotten Service ABs egna strategi, därmed föreligger inte någon motsättning kopplad till en sådan ägarförändring.

En avveckling av det privata ägandet skulle, allt annat lika, öka risken för att verksamheterna i de båda bolagen vid en genomlysning betraktas som en verksamhet, utan att ge några fördelar. För att minska risken skulle det i så fall krävas ytterligare åtgärder för att särskilja verksamheterna med minskade synergier som följd.

En fusion av bolagen utan privat ägande bör möjliggöra för Västerbottens primärkommuner att bli delägare i det fusionerade bolaget. Primärkommunernas behov och önskemål i detta avseende är dock inte klarlagt inom ramen för utredningen i avvaktan på ägarsamrådets ställningstagande. Arbetsgruppen rekommenderar därför ägarna att primärkommunernas önskemål om delägarskap, alternativt önskemål om annan form av inflytande i AC-Nets verksamhet utreds skyndsamt/parallellt.

Arbetsgruppens rekommendation mot bakgrund av genomförd utredning är att

1. En plan upprättas för att avveckla det privata ägandet, för att därefter fusionera bolagen.
2. En process för att ta fram förslag till erforderliga beslutsunderlag till följd av sådan fusion inleds, samt att
3. Förfrågan tillställs länets primärkommuner om önskemål om delägarskap, alternativt annan form av inflytande i AC-Nets verksamhet.

Rapport samt förslag till fortsatt process överlämnas till respektive ägare att ta ställning till.

8. Bilagor

Bilaga 1. Direktiv för utredningens genomförande, fastställt vid ägarsamråd

Bilaga 2. Schematisk översikt över alternativ

Bilaga 3. Redogörelse för dubbla kostnader i AC-Netbolagen

Bilaga 4. Kommunala bredbandsstrategier - sammanfattning

Bilaga 5. Aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv AC-Net Externservice AB

Bilaga 6. Aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv AC-Net Internservice AB

9. Referenser

Avtal Regionalt nät Västerbotten med AC-Net Internservice AB, dnr RUN 315-2021

Bredbandsstrategi för Bjurholms kommun 2021-2025, fastställd av kommunfullmäktige 2021-12-13 § 82

Bredbandsstrategi för Lycksele kommun 2015-2020

Bredbandsstrategi för Malå kommun, fastställd av kommunfullmäktige 2021-11-29 § 76

Bredbandsstrategi för Skellefteå kommun 2015-2020

Bredbandsstrategi för Sorsele kommun

Bredbandsstrategi för Storumans kommun 2015-2020, fastställd av kommunfullmäktige 2015-02-24

Bredbandsstrategi för Vindelns kommun 2014-2020, dnr K-2013-12

Bredbandsstrategi för Vännäs kommun 2015-2020, fastställd av kommunfullmäktige 2015-06-15

Bredbandsstrategi för Åsele kommun 2015-2020, fastställd 2015-02-13

Bredbandsstrategi Dorotea kommun 2021-2025

Bredbandsstrategi 2021-2025 Nordmalings kommun

Bredbandsstrategi Norsjö kommun 2022-2026 Världens bästa vardag - *förslag*

Den robusta sjukhusbyggnaden - En vägledning för driftsäkra sjukhusbyggnader, MSB, 2021

Digital agenda för Västerbotten 2014-2020 (RDA), fastställd 2014-11-27.

Digitaliseringsstrategi 2025 Region Västerbotten

Digitaliseringsstrategi för Sorsele kommun, fastställd av kommunfullmäktige 2021-04-13

För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi

IT-infrastrukturprogram för Umeå kommun 2015-2019, version 0.65

Promemoria Ett undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandsutbyggnad

Ägardirektiv Netwest Sweden AB v. 0.9 2022-01-12

Ägardirektiv Norrsken AB, 2016-09-13